

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

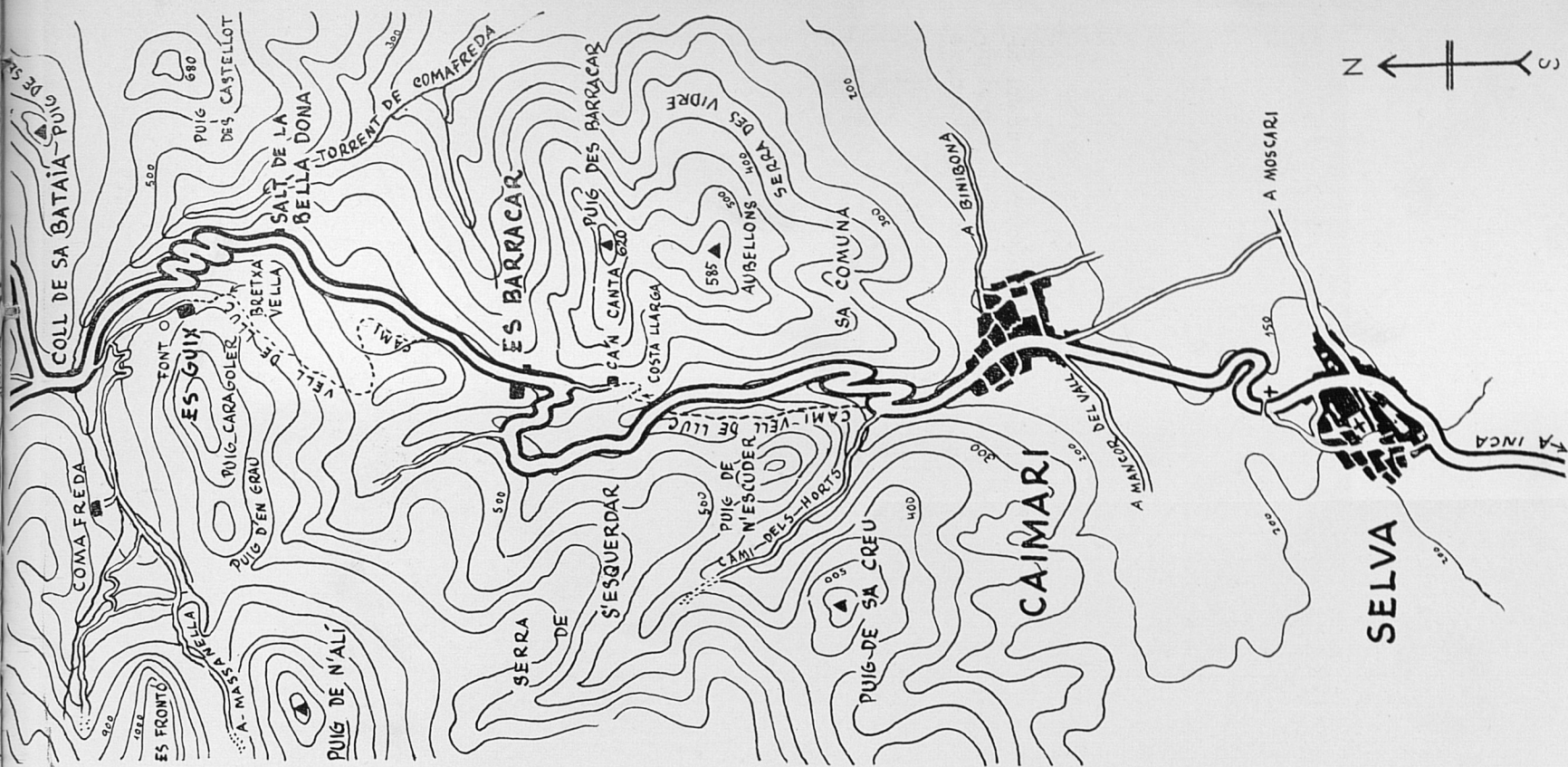

LA CARRETERA

A LA CALOBRA

(Per Selva i Caimari)

Coberta:
El «Nus de la corbata» en la carretera a la
Calobra, a l'inici de la davallada cap al mar

Quan vostè, conductor, s'asseu al volant i es disposa a arribar fins a la Calobra, sap que aquella difícil carretera requerirà tota la seva atenció. Pendent de les continuades peripècies de cada moment, a penes si es podrà donar compte de les nombroses i atractives panoràmiques, dels bells racons, dels sorprenents i variats paratges que travessa, i de la salvatge espectacularitat de la major part del recorregut.

De la mateixa manera els seus passatgers —encara que sense la preocupació del volant—, degut a la ràpida successió dels escenaris a causa de la velocitat, i per la restringida visibilitat des de l'interior, tampoc no podran absorbir massa l'alterosa geografia per on amb tanta dificultat s'obri pas la carretera.

De la mateixa manera els seus passatgers —encara que sense la preocupació del volant—, degut a la ràpida successió dels escenaris a causa de la velocitat, i per la restringida visibilitat des de l'interior, tampoc no podran assaborir massa l'alterosa geografia per on amb tanta dificultat s'obri pas la carretera.

I si es tracta del passatger d'un alt i llarg autocar modern, tal volta el seu record més viu, una vegada a terra, sigui l'emoció del perill quan el pesat vehicle maniobrava lent i prudent al girar un recolze tancat, vorejar un precipici o passar frec a frec d'un imponent penya-segat.

La carretera de la Calobra, malgrat la seva natural finalitat de carretera asfaltada —comoditat i rapidesa— mereixria esser recorreguda, no fos sinó una volta, pas a pas i sense presses. Tan interessant en el seu curs com la mateixa meta, que s'ofereix al final talment colofó i compendi, la carretera té per si mateixa una força i definida personalitat d'indubtable interès. A penes deixa el pla i s'interna en la muntanya —una muntanya agrest d'abruptes i esqueixades calisses— comença a oferir ininterrompudament els seus panorames aspres, variats i espectaculars, dignes d'esser assaborits amb calma i delectació.

Aspiram a que el present fascicle de RUTES AMAGADES DE MALLORCA ajudi a aconseguir-ho millor —malgrat que vostè segueixi correguent per l'asfalt—, i a conservar més viu el record dels principals paratges, a penes entrevists, de l'impressionant recorregut.

Per més que en títol de la nostra publicació no sembli estar gaire d'acord amb una carretera oberta i famosa, la circumstància del seu apartament i el fet que —no creiem equivocar-nos— un 80 per cent tal volta de mallorquins n'han passat mai, i només una reduïda minoria han estat a la Calobra, li donen categoria de *ruta gairebé amagada*, digna de figurar per si mateixa i pels paratges poc fressats i difícilment accessibles que descobreix, entre els nostres fascicles.

Encara que comencem la descripció de la carretera davant Selva amb el nom general de *Carretera a la Calobra*, perquè l'excursió a aquesta cala té per aquí la més habitual via de penetració per la major part de l'illa, pròpiament la carretera de la Calobra és només els tros que arranca de la bifurcació vora el Gorc Blau, a les immediacions de Ca'ls Reis, i va a morir a la cala de la Calobra, vora la desembocadura del Torrent de Pareis.

La via que aquí descrivim —sens dubte la més famosa i bella de l'illa— està formada per tres seccions completament independents de concepció i realitzades amb finalitats distintes: la primera, d'Inca al Coll de sa Bataia per Selva i Caiarni, és part de la carretera construïda per tal de comunicar Lluc amb el pla i facilitar la pujada en carro al Santuari, en substitució del vell camí de ferradura. Fou construïda entre 1884 i 1891 sota la direcció dels enginyers Emili Pou i Eusebi Estada. S'inagurà en ocasió de la coronació pontifícia de la Verge de Lluc i fou gran l'afluència de vehicles que per primera vegada en passaren aquell dia.

La segona secció, des del Coll de Sa Bataia a Cal's Reis, comprèn un tros de l'antiga carretera "del Guix al Pla de Cúber", del qual arranca el propi camí de la Calobra. El seu traçat fou millorat entre 1935 i 1939 sota la direcció de l'enginyer Antoni Parietti, i juntament amb la seva prolongació —la secció dita "de Cal's Reis a Söller", de construcció recent— forma part de la carretera comarcal 710: "De Pollença a Andratx".

La tercera secció —“De Ca'l's Reis a la Calobra”— que és, com hem dit, l'autèntica carretera a la Calobra, és un camí veïnal subsidiari de la carretera comarcal semicostera de Pollença a Andratx. El seu traçat i construcció —obra titànica i peça antològica de l'enginyeria de camins, és degut a la intel·ligència, esforç juvenívol i tenacitat d'Antoni Parietti.

Va esser començada en 1928 i, després de vèncer grans dificultats de tot ordre, no menys econòmiques que topogràfiques i tècniques, ja que les obres hagueren de parar en tres ocasions per falta de diners, es pogué donar per acabada en 1935.

L'any 1950 fou allargada des de la Calobra fins a la desembocadura del Torrent de Pareis, al qual es donà accés per uns túnels oberts en l'espadat. El mateix any es modificà i millorà el traçat en alguns indrets que resultaven molestos pel tràfic de cotxes i autobusos, que començaven a arribar-se a aquesta excursió, que ha passat després a esser una de les més interessants de l'illa. Posteriorment, en 1952, 1953 i 1957 se'n millorà l'afertat i s'asfaltà totalment des de Ca'ls Reis fins a la desembocadura del Torrent de Pareis.

Malgrat la humil categoria de camí veïnal d'aquesta darrera secció —cosa que l'obliga a determinades característiques de modestia, per exemple la limitació d'amplària màxima a 5 m.—, i el seu reduït recorregut, ha eclipsat en fama la major categoria de la carretera estatal de la qual neix i pren vida, i l'ha ennoblida amb el propi nom. Es per això que, al pensar descriure la *Carretera a la Calobra*, no hem dubtat gens en fer-la partir d'Inca i a la vista de Selva, deixant de banda els quilòmetres anodins del seu començament en el pla, començant-la quan s'interna en la muntanya, ja que a la muntanya deu la seva tràgica grandesa.

Vista així, la carretera a la Calobra, encara que formada per retalls independents de concepció, realització i finalitat, ofereix avui una indubtable unitat al llarg del seu accidentat recorregut, per la homogeneïtat del paisatge i la geografia que travessa, com si hagués estat concebuda i realitzada com un tot, per tal que el seu espectacular recorregut fos l'avenc dosificat del seu colofó. Ja des de les envistes de Selva s'encara de lluny amb l'alta barrera muntanyenca, que li oposa els cims més alts de Massanella i el Puig Major. Passat Caimari s'empina treballosament per les abruptes barrancades i els costers en pendís d'un complicat sistema orogràfic, a on pinars i boscs d'alzines alternant amb les nues i esqueixades calisses d'altívols penya-segats i pregons precipicis, posen les notes pintoresques i agrests d'una esquerra naturalesa semiverge. Al doblegar el Coll de sa Bataia i córrer lleugera per la vessant septentrional del Puig d'en Galileu, descobreix un horitzó tancat pels imponents i compactes macisos del sistema Puig Roig-Caragoler, al peu dels quals, com un rabeig de pau s'agombolen les menudes valls d'Aubarca i Son Colom, dominades per la lluminosa vall de Lluc i presidides solemnement pel Monestir. Al deixar Escorca i els espessos alzinars dels costers del Puig d'en Galileu, la carretera, a la vista dels petris i intrincats paratges que davallen fins al formidable Entreforc entra en un món quimèric d'estranyes formes, en molts indrets inaccessible, presidit arreu per la compacta mole del solitari Puig Major; passa enfront dels espadats que a banda i banda determinen la marevella —avui destruïda— del Gorc Blau; s'encabrita salvatge a l'escalar el coll de Sa Moleta de Ca'l's Reis, i es llença rabent i en forma gairebé inversemblant per un canviu de revolts, cenyida a les escabroses vessants d'un esbojarrat sistema d'altívols espadats i pregons fondals, fins a deturar-se immòvil davant el blau de les aigües de la Calobra.

— A més dels seus atractius naturals, la nostra carretera a la Calobra —que substituïu arreu antiquíssims camins de ferradura que s'obrien difícil pas en aquell aleshores remot, abrupte i solitari paratge montanyenc—, està ennoblida en alguns indrets per velles llegendes que semblen arrancades de l'ingènua pedrera medieval i són dignes de la ploma d'un Vincent de Beauvais, o de figurar entre les candoroses històries de les Cànigues de Santa Maria.

Apart la que recorda l'aparició al pastoret Lluç entre els roquissars d'Escorca, hi ha dues llegendes —beatífica una i terrorífica l'altra, però totes dues igualment ingènues i candoroses—, que segellen dos punts del recorregut: *El salt de la Bella Dona* i *S'Era d'Escorca*.

(Acaba en la contracubierta posterior)

1. Al coronar la suau pujada que la carretera inicia a la sortida d'Inca compareix a la nostra vista el caseriu de Selva, guaitant el pla des del seu pujol.

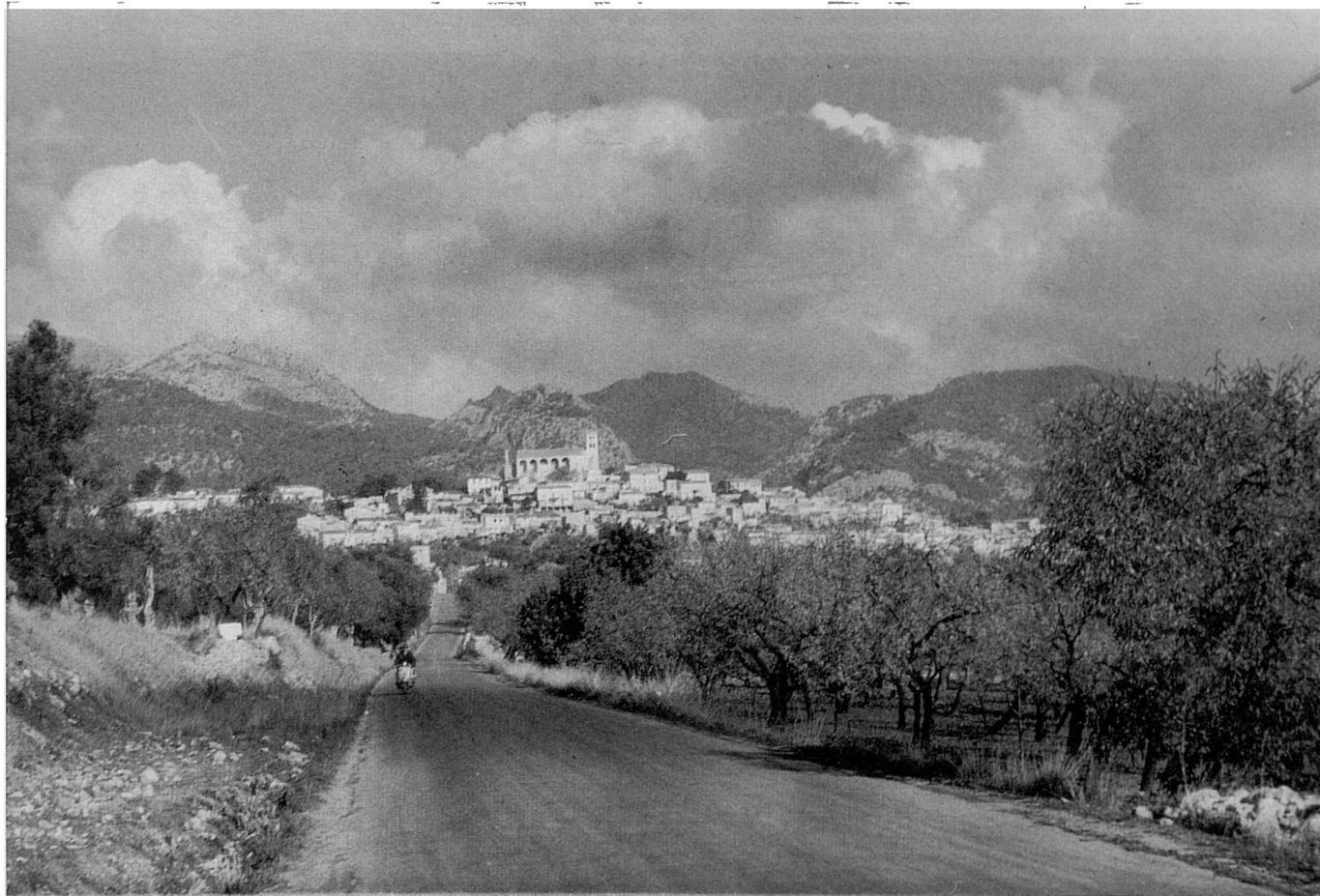
Al cap d'amunt, la bella església parroquial retalla la seva inconfusible silueta sobre el fons dels cims més elevats de la Serra Nord, dels quals sobresurten principalment el Puig Major amb 1.440 m. (extrem esquerre, aquí gairebé invisible), el Puig de Massanella (al centre) amb 1.340 m. i el Puig de n'Alí, que dibuixa sobre el cel la seva aguda punta de 1.020 m.

2. La carretera discorre lleument sinuosa i amb petits desnivells cap al poble, entre sementers de secà i les cases pageses dels encontorns.

3. Selva, immersa en la diafanitat d'un paisatge lluminós, degut a la seva prominent situació, disfruta d'una existència tranquil·la i feliç, en el seu apartat però ben comunicat racó, al peu mateix de l'altívola serra, que li proporciona un aire fresc i saludable. Per la seva forma i situació és un dels pobles més bells i característics de l'illa.

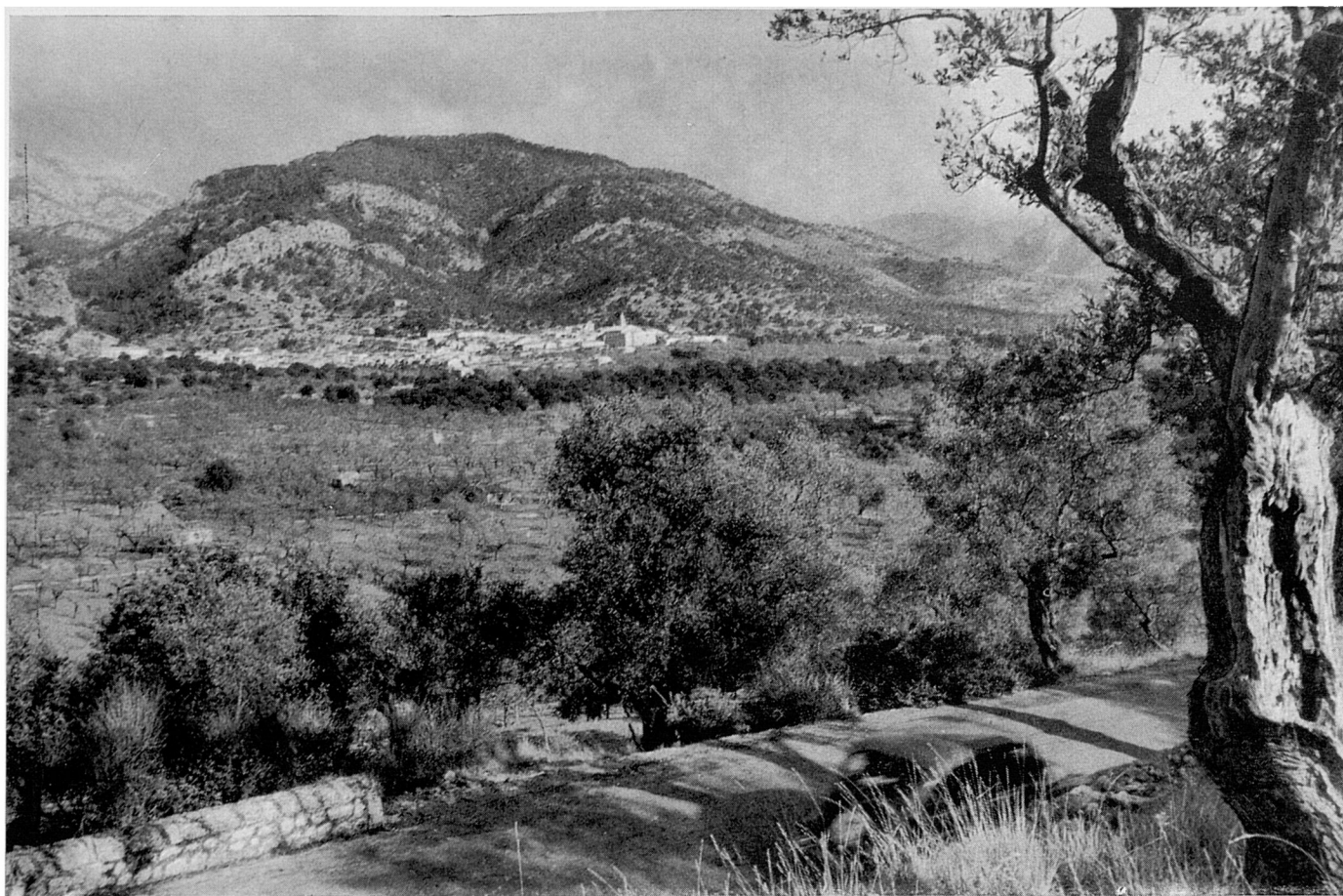
Selva conserva belles tradicions folklòriques de la pagesia mallorquina, de les quals és exponent la coneguda agrupació "Aires de Muntanya" que allà mateix interpreta melòdiques cançons i balls de la ruralia, com el clàssic bolero.

4. Les cases de Selva s'arremolinen compactes entorn de l'església. Ben poques passen els límits del pujol sobre el qual es troba el principal nucli de població, amb carrers empinats i humils vivendes d'autèntic sabor rural mallorquí.

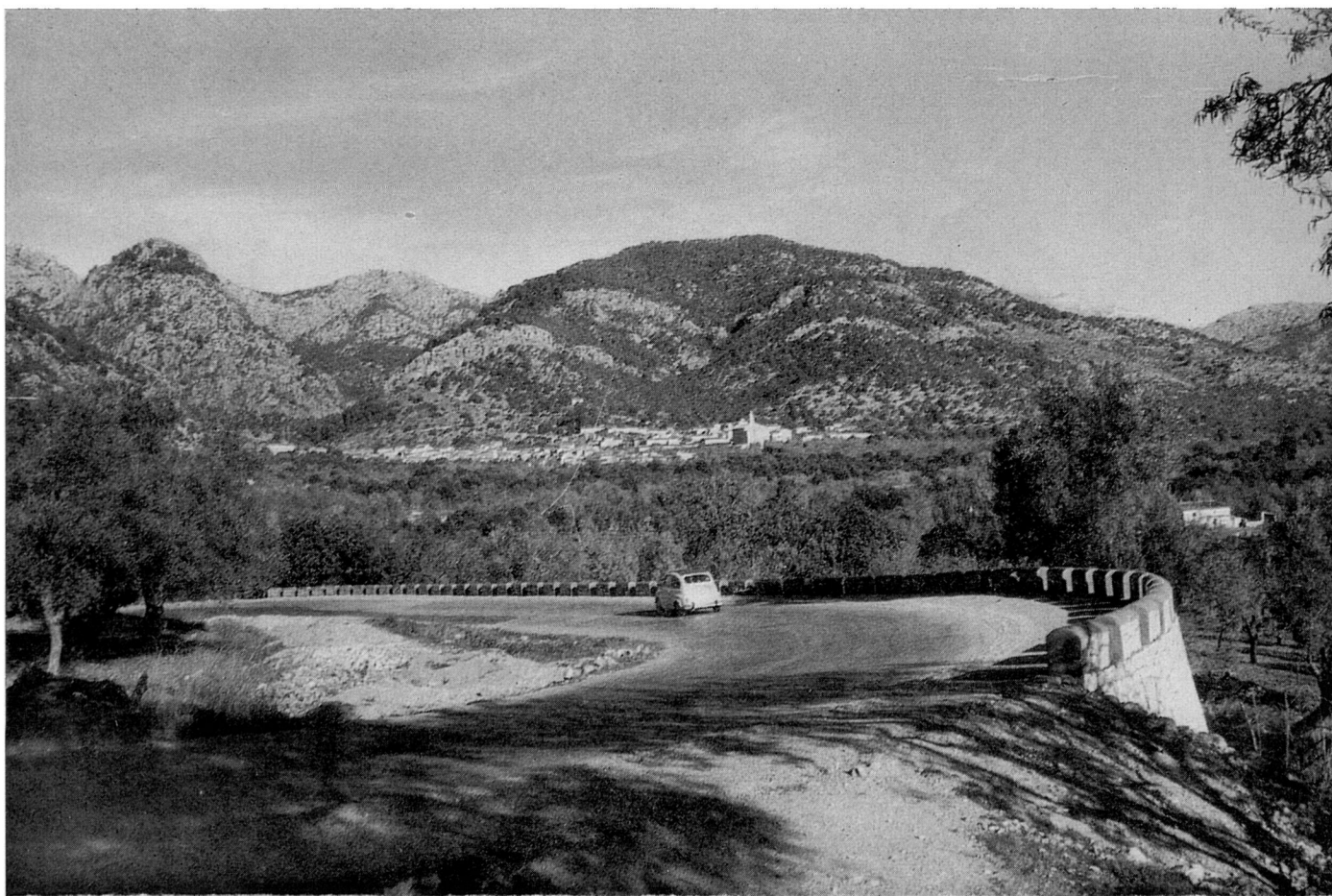
La carretera, que entra en aquest poble tranquil per entremig de cases d'aquestes, circumda el caseriu pel peu mateix del pujol i, passant sota el pont que al cap d'amunt de la costa sosté el camí que du al petit cementiri...

5. ...darrera un recolze descobreix de cop i volta —com un un sobtat canvi de decoració— la bella i plàcida vista de Caimari, poblet de muntanya tranquilamente confiat en la pau de la seva vall llunyana, al caire de la seva Comuna, en la serra del Vidre.

Val la pena d'aturar-se uns instants aquí per disfrutar de l'atractiu panorama, un dels més agradables i plàcids de Mallorca i de més fàcil accés.

6. La carretera baixa bruscament fent una ampla corba, fins al fons de la vall, per iniciar immediatament la pujada, que ja no deixarà durant quilòmetres de camí, fins arribar al bosc de Son Macip en la vessant Nord del Puig d'en Galileu.

Caimari, a l'extrem del pla, escalona les cases al peu del Puig dels Aubellons en la serra del Vidre, que el defensa dels vents del Nord. A partir de Caimari, la carretera, que travessa el poble, s'interna decididament en la muntanya, començant l'escalada per un pas entre el Puig dels Aubellons (585 m.), a la dreta, i el rocallós Puig de n'Escuder a l'esquerre.

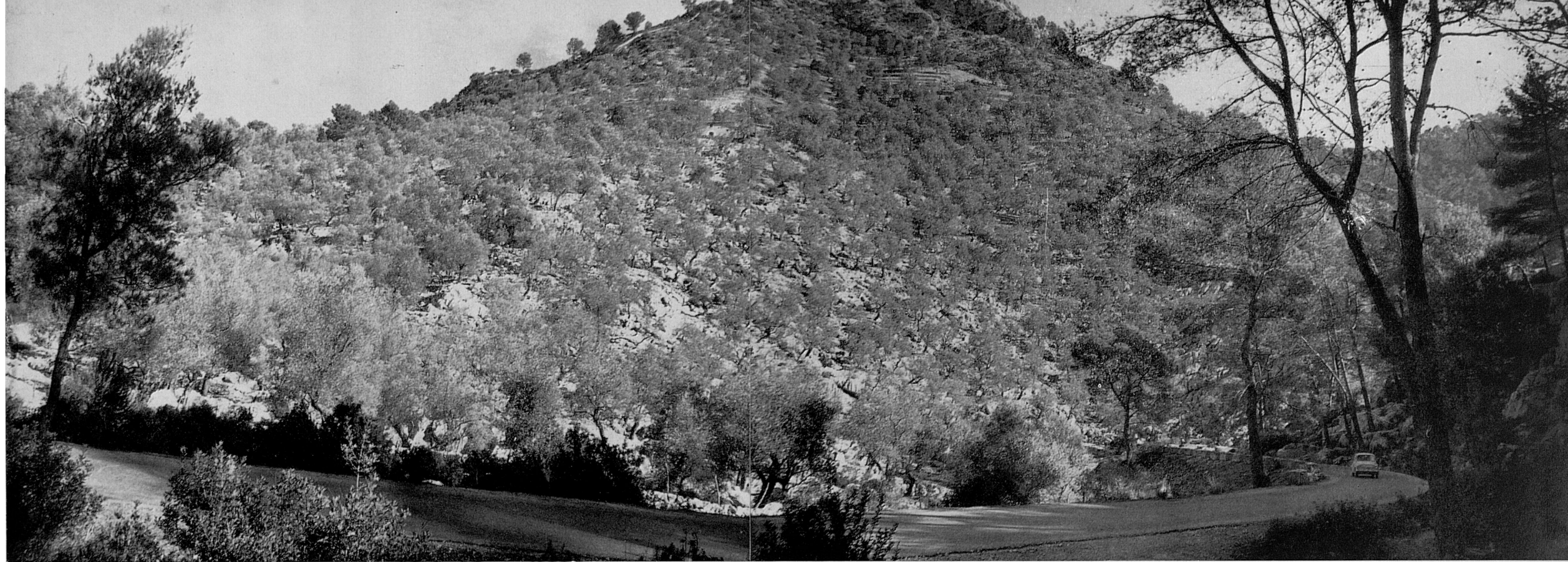

7. A penes sortida de Caimari, la carretera inicia la primera sèrie de revolts per escalar la vessant del Puig dels Aubellons cercant el coll del Barracar. A mà esquerra queda el rocallós, empinat i difícil Puig de n'Escuder, els baixos del qual fregarà la carretera un poc més amunt.

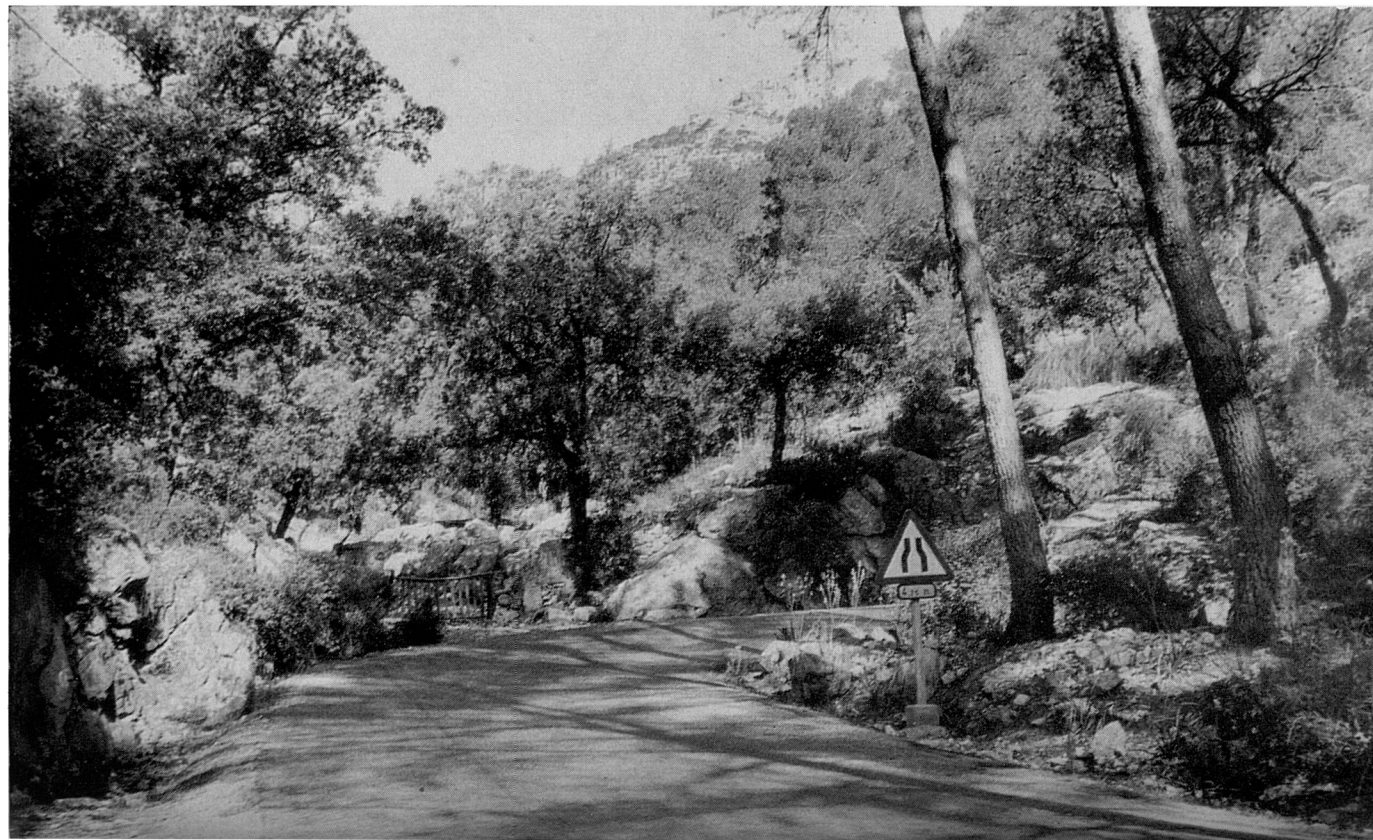

8. L'escalada es fa amb tancades voltes de gran pendent, amb agradoses perspectives, entre el clarobscur dels pins que ombrejen el pendís.

9. Coronada la primera sèrie de revolts, la carretera, sempre costa amunt, rodeja els baixos del Puig del Barracar (620 m.), en la pedregosa vessant del qual es troben les cases velles i humils de Son Santa, a la vorera del nostàlgic i antic camí de ferradura que pujava a Lluc. El coster està vestit d'ullastres i oliveres, que han arrelat tenaçment en forma gairebé increïble en les esclotxes de les dures i descarnades calisses.

10. Allà mateix inicia la carretera la segona sèrie de revolts amb què arriba a superar la pedregosa falda, descobrint amagats racons de gran atractiu.

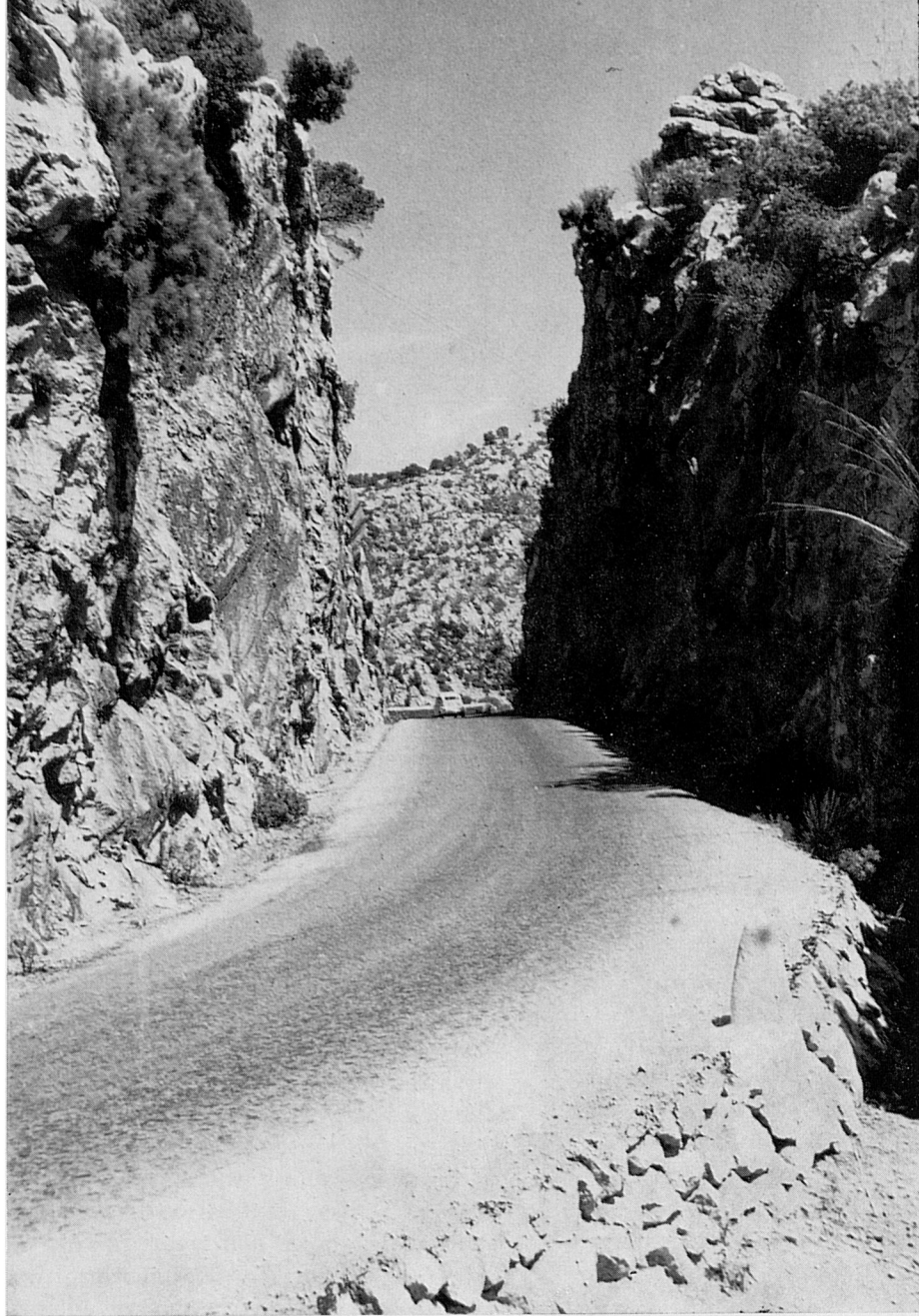
11. A l'arribar vora les cases de Son Canta, que queden quasi amagades a la dreta, la carretera, guanyada ja altura, va descobrint cada vegada més amplex horitzons...

12. ...fins atènyer el coll entre la serra de S'Esquerdar i el Puig del Barracar. En aquest punt travessa vora les cases d'aquesta possessió —que té en bona part les terres en abrupte pendís— i segueix pujant lleugerament per mitjan coster dels contraforts descendents del Puig Caragoler del Guix...

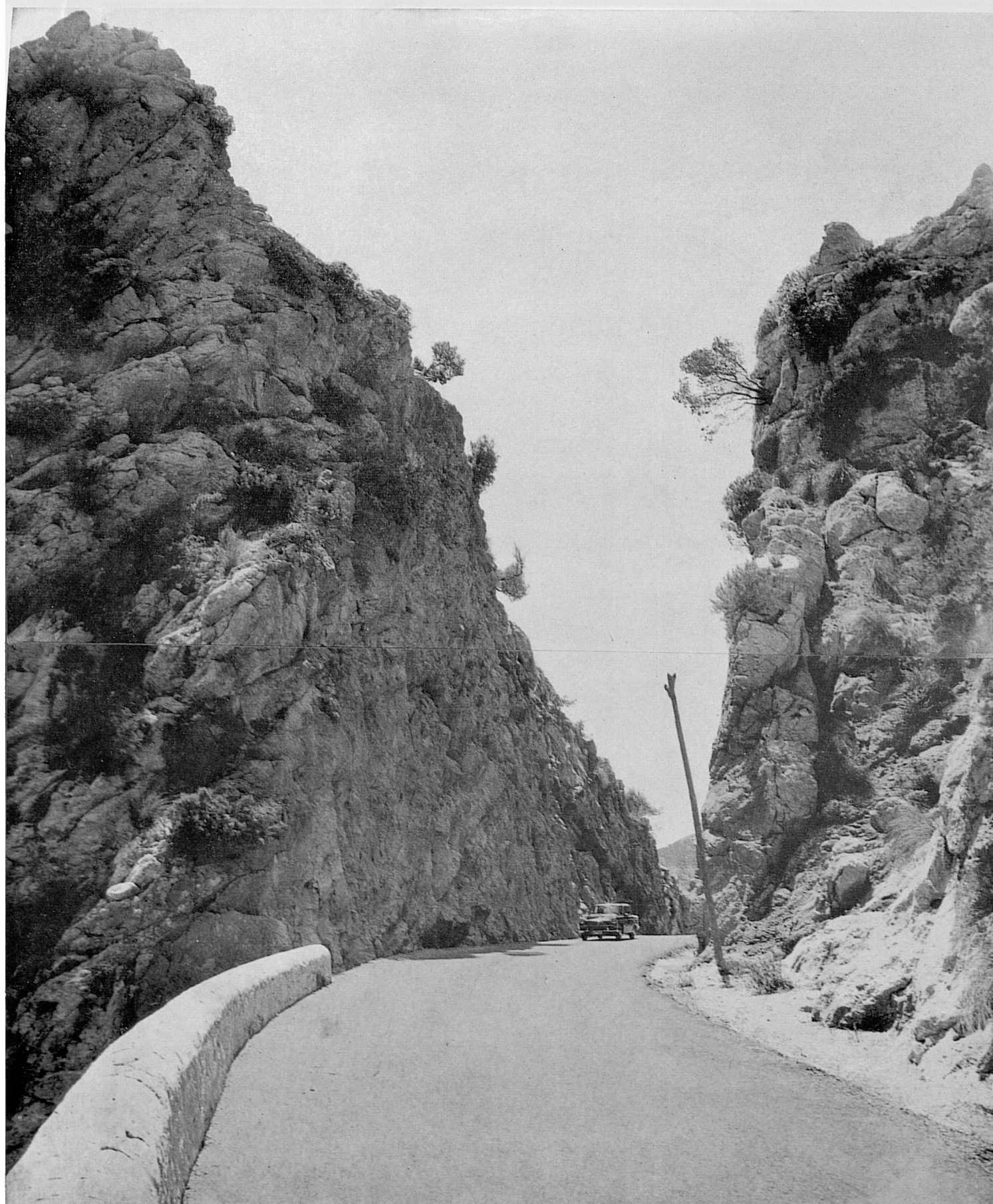

13. ...en cerca de la bretxa del Salt de la Bella Dona, oberta artificialment en els cingles, per tal de salvar el perillós pas damunt els precipicis del torrent de Coma Freda. Gairebé en el mateix punt, el vell camí de ferradura escalava perillosament el coster per l'anomenat Grau des Ruc, lloc a on desiriara s'estimbaren persones, animals i somades, fins a donar lloc —¿qui sap quan?— a la poètica llegenda de la Bella Dona.

14. Des del caire dels alts penyalars de la dreta, a dalt de la bretxa, hem presa aquesta fotografia de la sortida del pas, que fa veure la continuació de la carretera al peu dels imponents espadats. A dalt, prop de l'angle esquerre, es veu la bretxa vella per on el vell camí de ferradura salvava aquests difícils paratges.

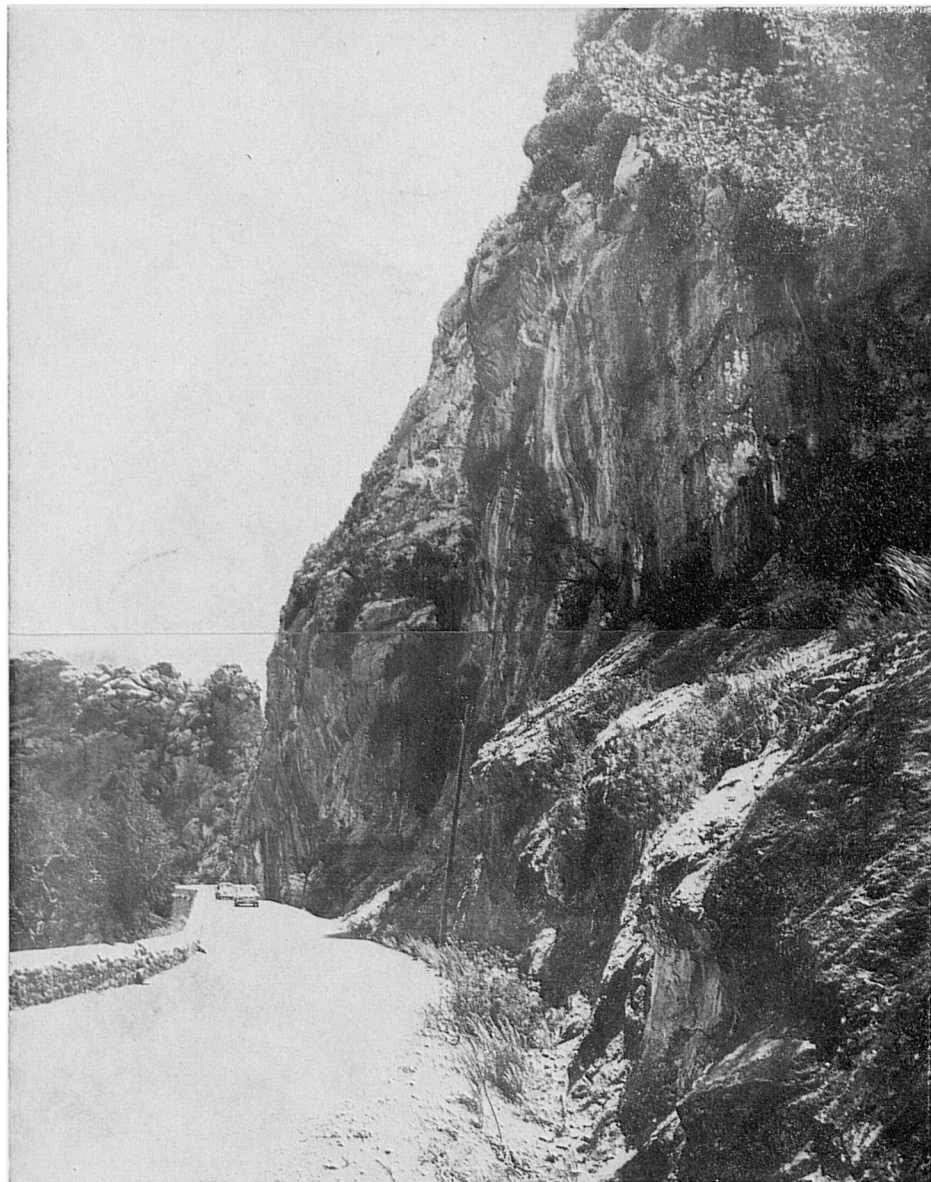

15. Aspecte de la bretxa del Salt de la Bella Dona des de l'altre costat. La foto anterior, núm. 14, és presa des de damunt la paret de l'esquerre.

16. La carretera, al sortir de la bretxa, està sostenguda per un mur en talús sobre el llegendari precipici i allà mateix, vora el mur de contenció, es veuen encara restes del camí de ferradura que en passats segles —qui sap quants!— comunicava amb el pla aquests abruptes i desolats paratges.

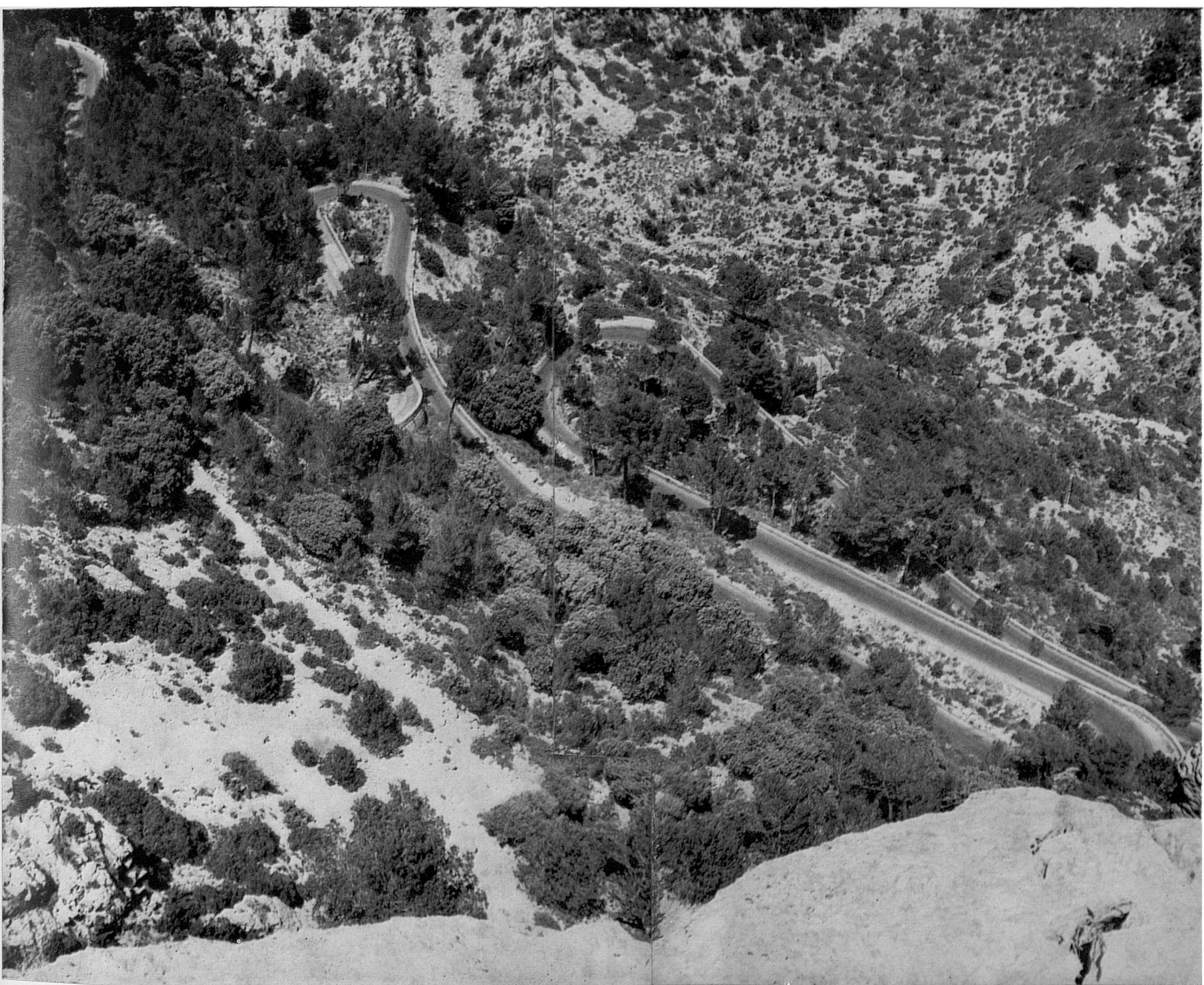

17-18. Aquí la carretera va aferrada a elevats i, en aquest punt, inaccessibles penya-segats. Després d'un tros pla al seu peu, segueix la pujada amb una tercera sèrie de revolts de bastant desnivell, fins atènyer el Coll de Sa Bataia. Damunt del cingle frontal de la segona foto, un poc a l'esquerre, es retalla sobre el cel la Bretxa Vella del camí de ferradura a Lluc.

19-20. Per fer veure l'aspecte que des de la Bretxa Vella té la carretera pujam fins allà per prendre aquestes fotografies: la primera ens la mostra sortint de la bretxa del Salt de la Bella Dona, sobre els precipicis de la barrancada del torrent de Coma Freda;

la segona, presa des de l'altra part de la Bretxa Vella, abarca els revolts que li fan atènyer treballosament la falda del Puig Caragoler del Guix, en cerca del Coll de Sa Bataia.

21-22. Deixada endarrera la bretxa del Salt de la Bella Dona, la carretera segueix pujant per dins terres del Guix, ja en les immediacions de Lluc. A la dreta de la primera foto les descarnades vessants i contraforts del Puig del Castellot i del Puig de Ses Covasses,

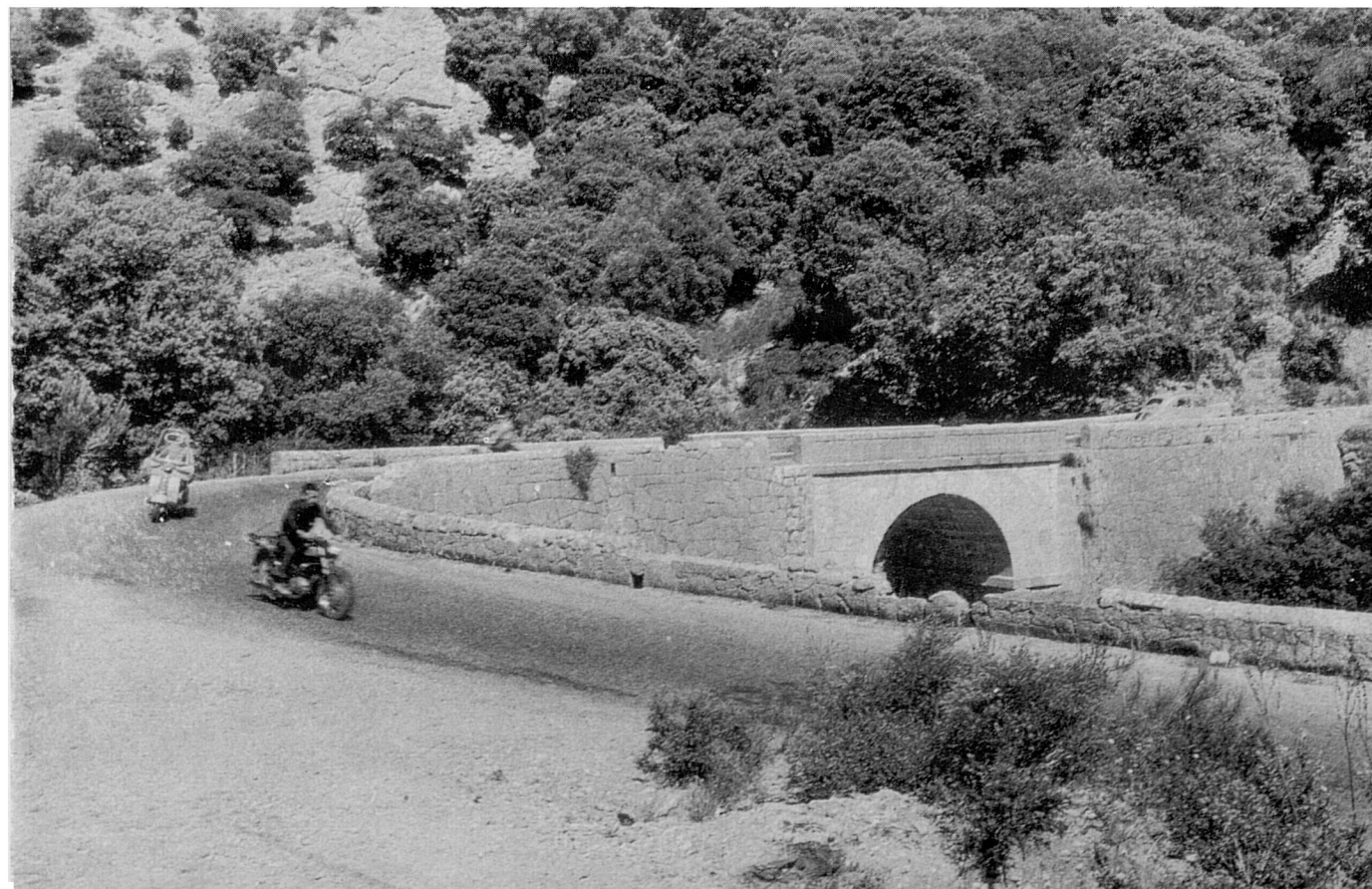

a l'altra part del barranc, des d'on oferim tot seguit una panoràmica retrospectiva. La segona fotografia mostra un aspecte de les voltes de pujada, a l'altura, aproximadament, de les cases del Guix, mirant vers els cingles de la Bretxa Vella que compareixen al fons.

23. Aquesta panoràmica, presa des de l'extrem davanter de la falda del Puig de Ses Covasses, mostra els paratges per on la carretera remunta la falda del Puig Caragoler: al lluny (esquerre) el Puig de Santa Magdalena, damunt Inca: més aprop el Puig del Barracar, i encara més prop l'abrupte i pelada cresteria del Puig Caragoler, que deixa veure en el seu extrem més baix la bretxa del Salt de la Bella Dona, i a dalt la Bretxa Vella per on passa el camí vell. Més ençà, vers el centre de la fotografia, la casa dels caminers vora les voltes de la carretera. A la dreta (dalt) les cases del Guix dominant els pobres conreus de la possessió, sobre els quals negreja l'espès alzinar que s'ha fetes seves les empinades i esquerpes vessants del Puig Caragoler. Als nostres peus el barranc del torrent re Coma Freda.

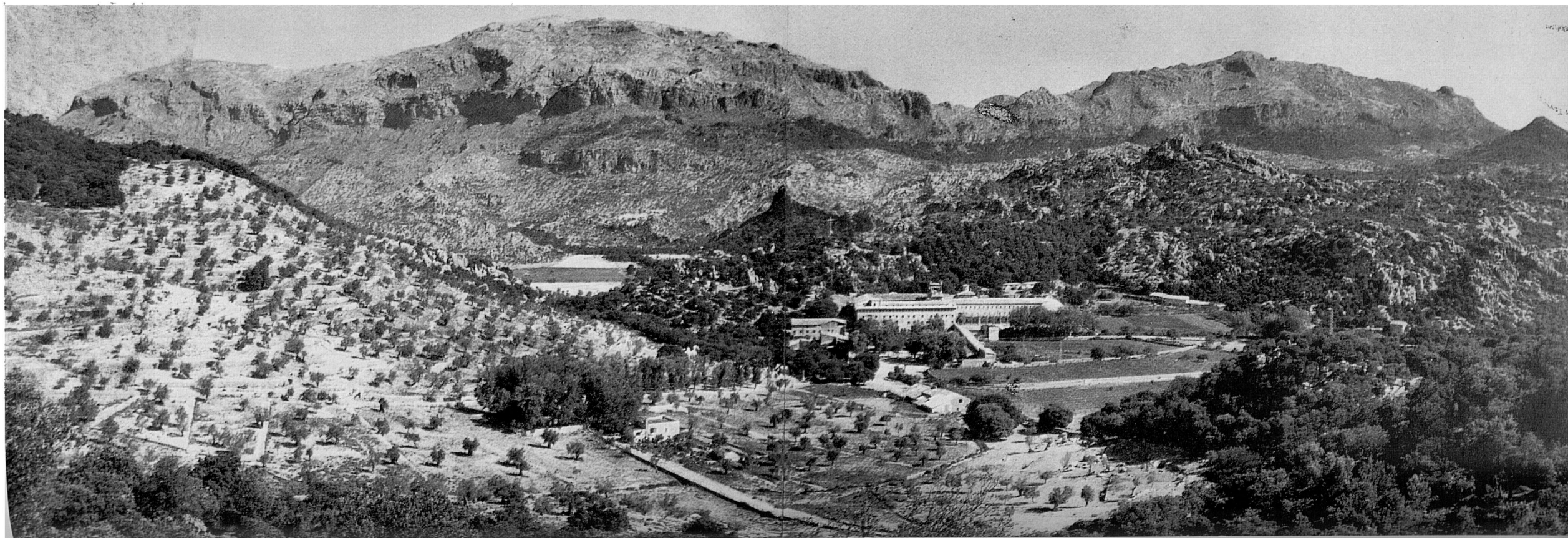
24. Ja a pocs metres del Coll de Sa Bataia, devora la barrera que obri el camí del Guix i la Coma Freda, la carretera salva amb un pontet el llit del torrent que neix en la confluència de les vessants del Puig de Massanella i del Puig d'en Galileu i travessa la vall de Coma Freda.

25. Coronat el Coll de Sa Bataia la carretera es bifurca: per la dreta comença la baixada cap a Pollença, amb una curta desviació vers Lluc; per l'esquerre segueix pujant, ara pel coster Nord del Puig d'en Galileu, a través d'un extens i ombrívol alzinar que s'estén uns quants quilòmetres.

26. La carretera transcorre a mitjan coster. Gairebé al començament d'aquest tros, des d'alguns recolzes es dominen a mà dreta esplèndides panoràmiques sobre la fondalada de Lluc i el monestir, circuits d'una abrupta geografia: al fons, (esquerre i centre) el macís Puig Roig amb màxima altura a 1.002 m., continuant a la dreta pel seu bessó Puig Caragoler de Mossa (conegut també per Puig Ciuró), una mica més baix, que du el mateix nom que el que acabam de deixar a la nostra espatlla. Darrera la fondalada de Lluc compareix —encara que sembli estar en la mateixa rasant— la vall, més pregonja encara, del Clot d'Aubarca. Darrera el monestir es destria la creu que remata el pujol del Rosari.

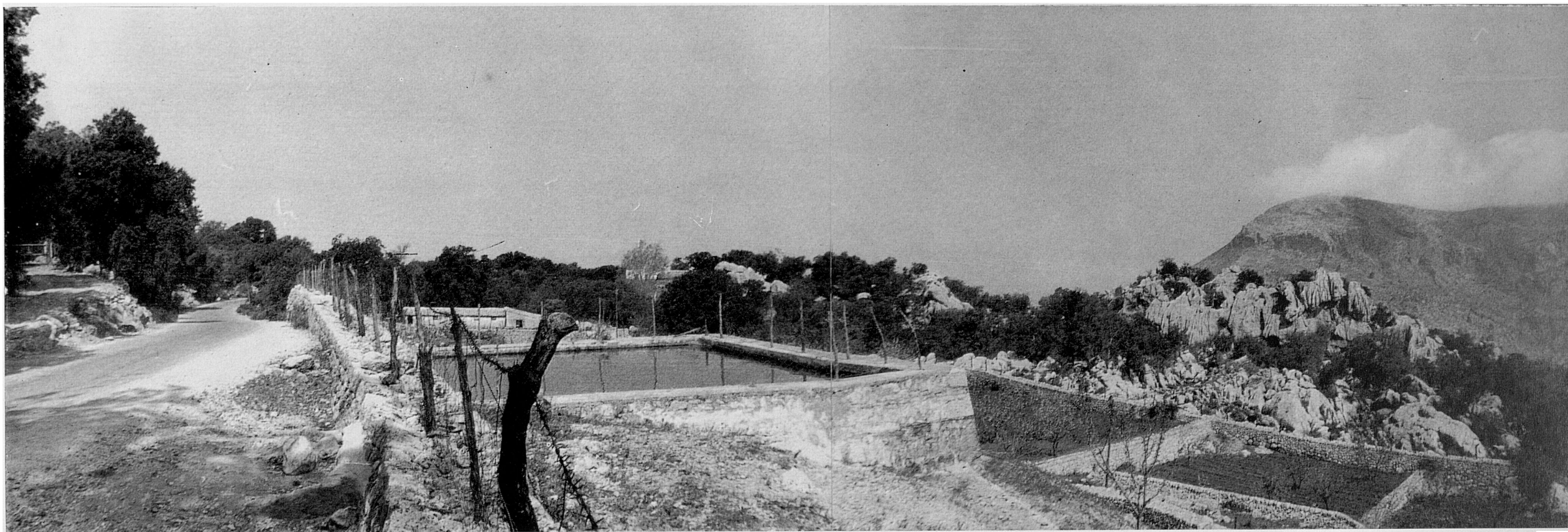

27-28. Per uns quants quilòmetres, fins arribar al peu del Puig Major la carretera discorre, amb petites corbes i canvis de resant, rodejant a mitjan coster el Puig d'en Galileu (que eleva les seves nues i rocalloses crestes a 1.195 m.), immersa en el tupit alzinar que en cobreix les vessants, fins passades les cases de Son Macip, que donen nom a l'alzinar i que queden invisibles molt més avall, quasi al peu mateix de la muntanya, prop del Clot d'Aubarca...

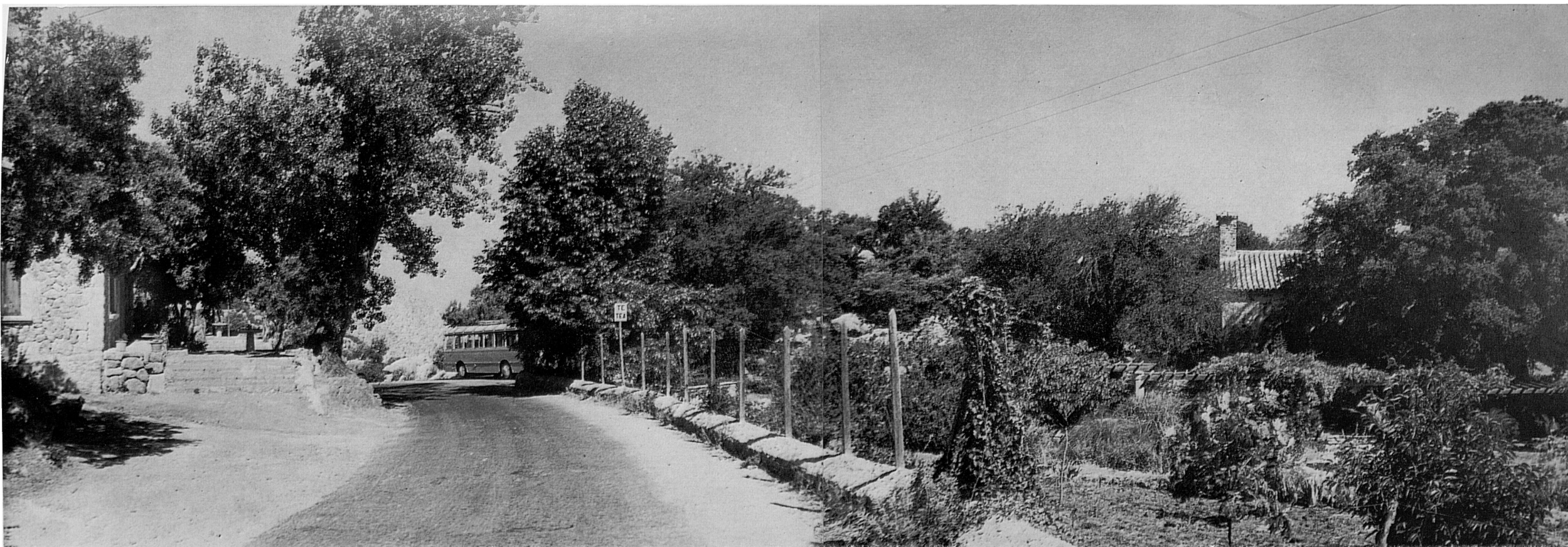

29-30. ...i arriba vora els conreus d'Escorca. En la primera fotografia es veuen els conradissos de prop de l'era on es situa l'escletxa infernal que engolí els irreverents batedors; en la segona es veuen les cases de la possessió, en mig d'un paisatge molt accidentat i agrest, separat del Puig Roig

—l'extrem occidental del qual o Penya Roja apareix aquí— per les profundes i solitàries barrancadas del torrent de Lluc.

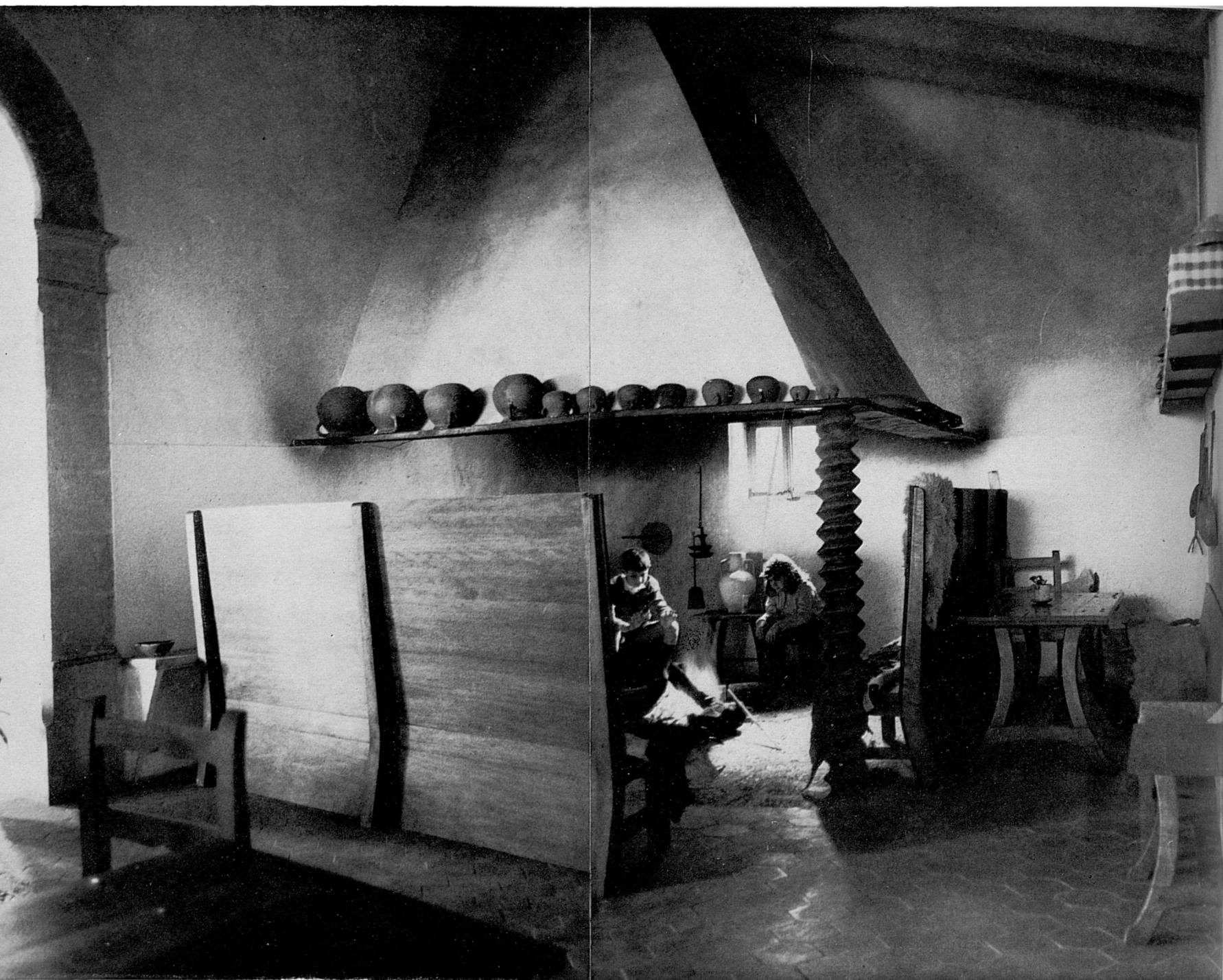

31-32. Tot seguit la carretera passa vora les cases de Escorca, a la vista de la capella o esglesiola de Sant Pere que, segons la tradició feu la primera parròquia d'aquelles esquerpes solituts.

33-34. A l'esquerra de la carretera, en el lloc a on fa només sis anys hi havia una alegre fontanella —la grata i suspirada Font d'Escorca, pels excursionistes que pujaven de l'Entreforc— ombrejada per un poll bicorne que s'hi veu encara, els propietaris de la possessió han bastit un bar per explotació del turisme que sovintaja per la modernitzada carretera, i en el bar un fogar o llar de imitació pagesa.

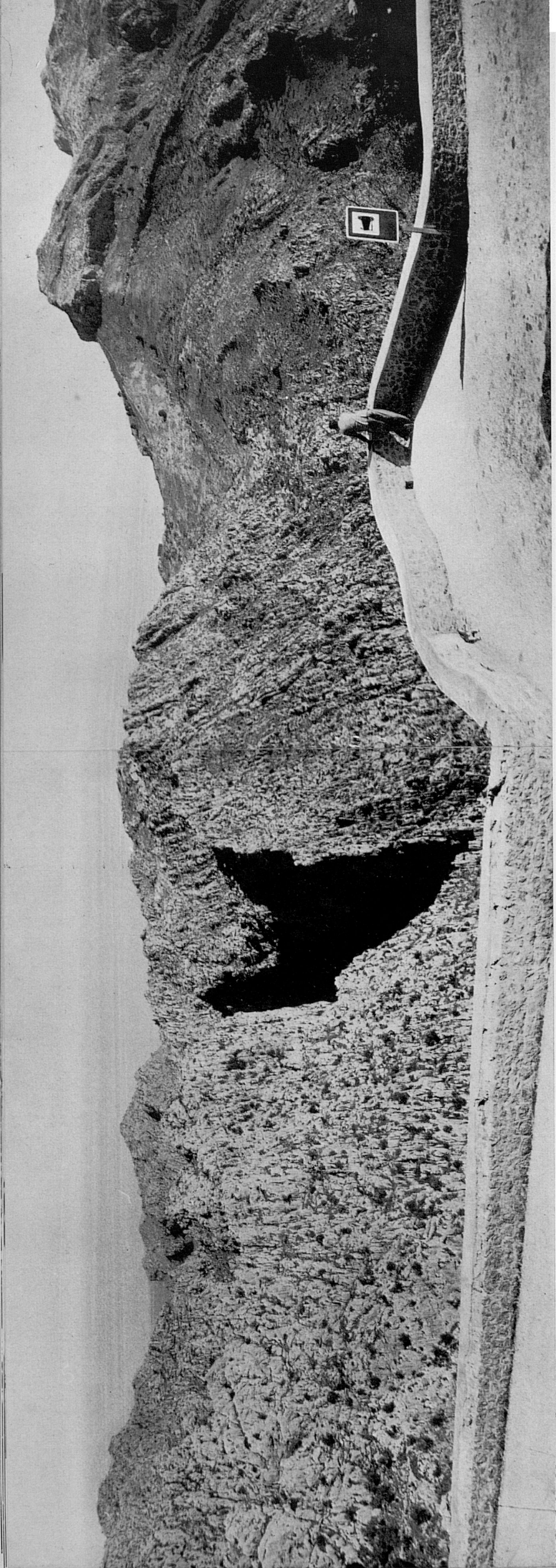
Malgrat la modernitat de la instal·lació i que el paratge ha perdut l'encant de la seva solitària i salvatge rusticitat, la construcció té certa dignitat i s'ha respectat l'essència de l'ambient. La rústica llar, a un racó del bar, és agradable i acollidora a l'hivern.

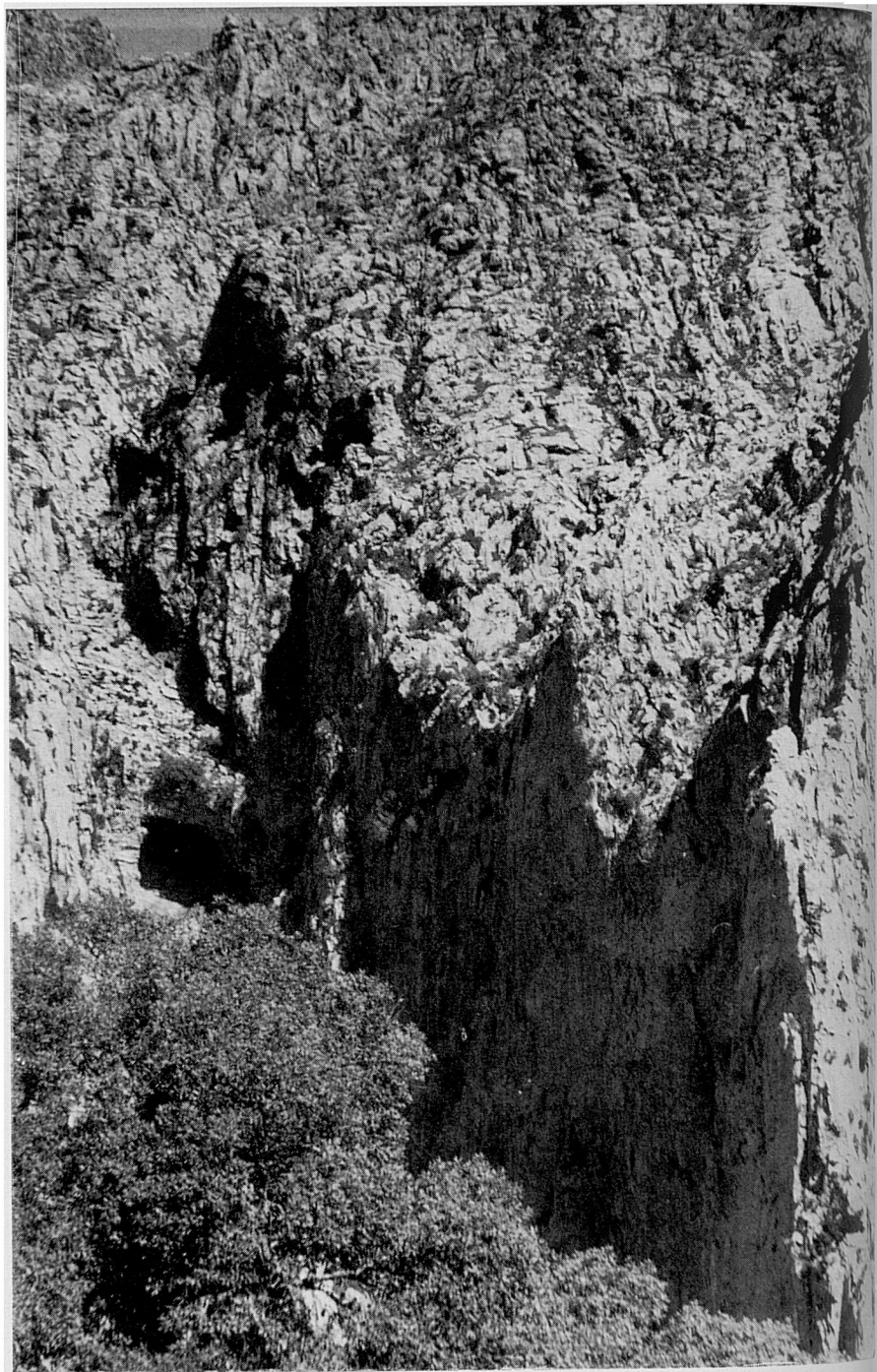
35-36. Poc abans d'arribar a Can Gen-
ner, ja dins aquesta possessió, al peu de
les Penyes de Son Nebot i a la vista
del Puig Roig, la carretera passa per
damunt la fonteta que fertilitza l'hort...

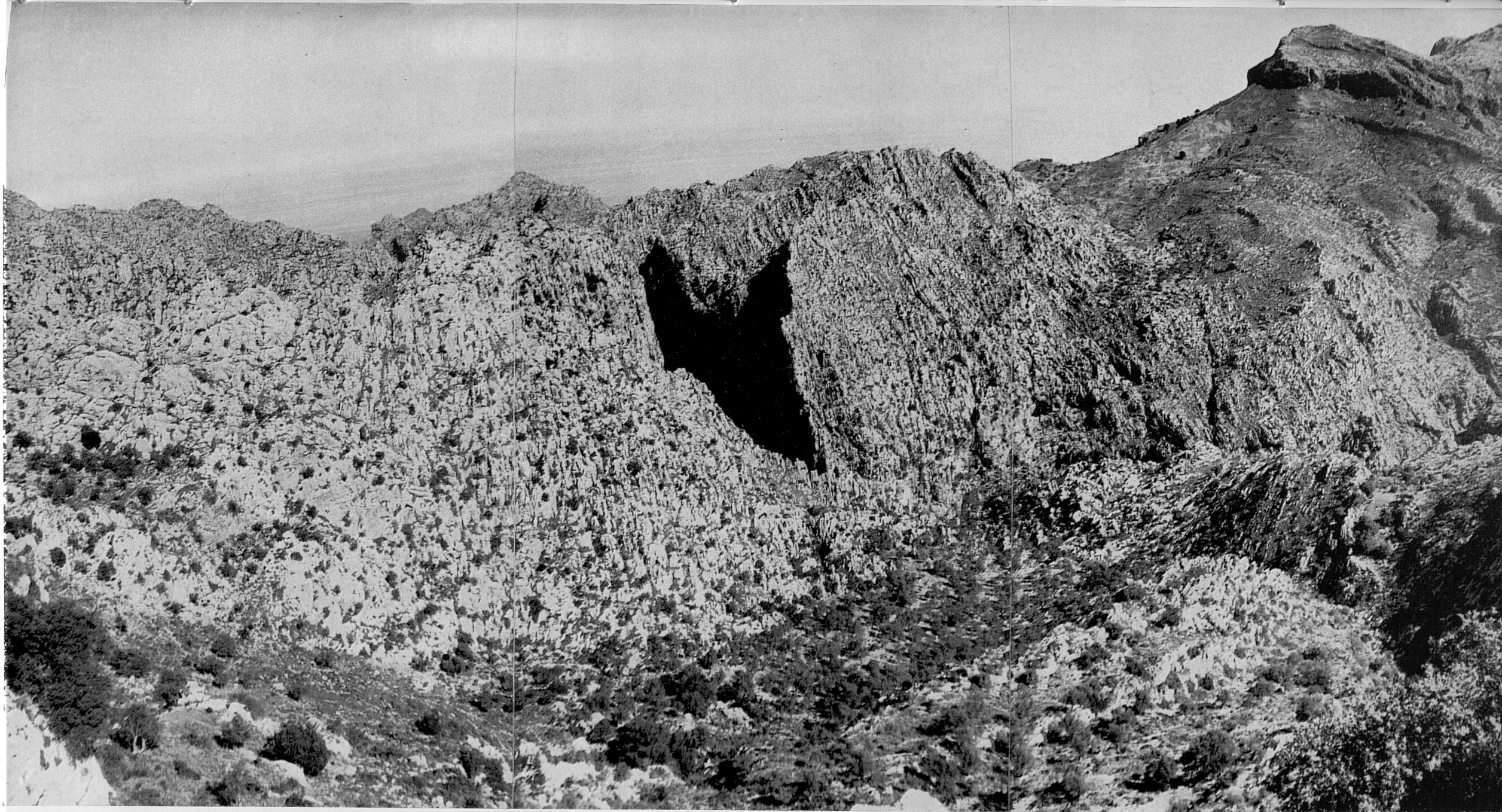

37. ...i arriba tot seguit al mirador sobre la bretxa de l'Entreforc, lloc d'obligada detenció per admirar la grandiositat d'aquelles pregones i solitàries fondalades.

38. Aquesta telefoto mostra la bretxa per on arriba el torrent de Lluc, per formar, uns metres més avall, l'Entreforc, a l'unir-se amb el que per l'apocalíptica fenedura de Sa Fosca baixa del Gorg Blau. El propi Entreforc en realitat no es pot veure des d'aquí. Al fons de la fotografia, inaccessible i oberta a mitjan cingle, es veu, suspesa sobre l'avenc del fons del llit —que des d'aquí no es pot veure— l'anomenada Cova des Soldat Pelut, per esser llegendària tradició que s'hi refugià un soldat fugitiu, per més que no ens podem explicar com poguéu arribar-hi.

39. En aquesta panoràmica s'ofereix la vista de la fondalada al peu del mirador. Sobre el fons llunyà de la mar es retallen les crestes dels durs penyalars que empresonen l'Entreforc. A l'esquerre, davant, penyals de molt difícil o impossible accés que contenen la paret divisòria de l'Entreforc; al seu darrera, a l'altra part de la fenadura, —que des d'aquí queda invisible— els elevats espadats perpendiculars de l'altra part de l'Entreforc, que contenen el cingle Des Niu des Voltor, contrafort de Sa Moleta, que es poden atènyer baixant des del Nus de la Corbata per un quimèric paisatge d'erissats roquissars, com un encrespat onatge de pedra. A la dreta de la fenadura la Serra de Ses Farines, separada del Puig Roig per la barrancada per on s'escorre el torrent dels Boverons, que en la seva part més alta i al caire del coll mostra les ruïnes de la caserna de carabiners, edificada, i a penes usada, per vigilar els contrabandistes en les gairebé impracticables cales

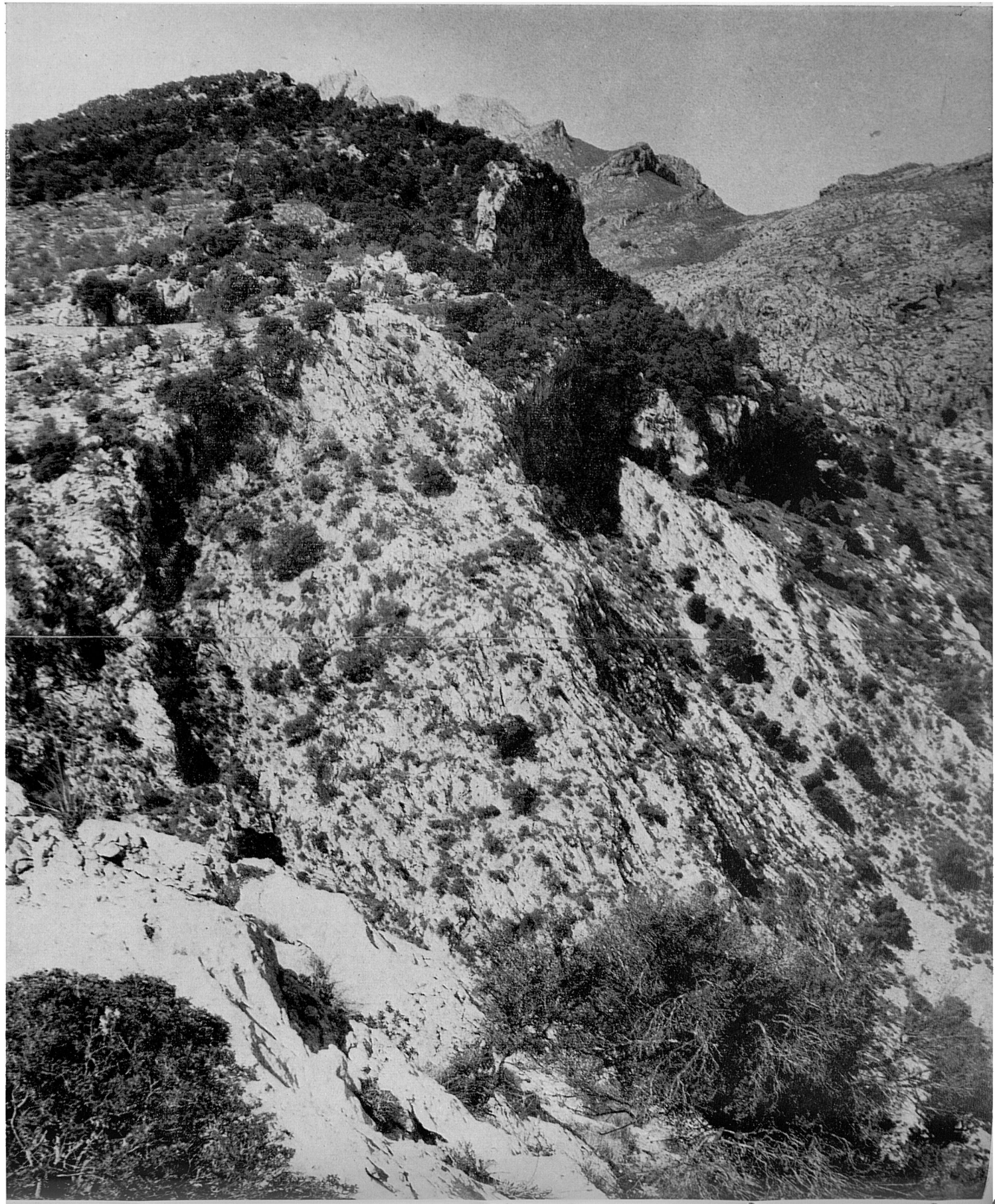
d'aquella accidentada costa a l'Est de la Calobra. Amunt, a la dreta, la Penya Roja, extrem sud-occidental del Puig Roig, a l'agombol del qual, en l'allargada franja de vegetació, es troben les cases de Cosconar materialment incrustades en la roca. Per la dreta, centre, la línia d'arribada a l'Entreforc del torrent de Lluc.

El paisatge que es domina és dels més salvatges i sorprenents de Mallorca, i en molts punts inaccessible o molt difícilment practicable. A partir de la bretxa de l'Entreforc el Torrent de Pareis, enfonsat en les pregoneses d'un quimèric món de pedra, d'apretada soledat i de pastós silenci, davalla el seu curt i esgarriós camí cap al mar.

40-41. Si baixassis, lector, a l'Entreforc pel senderol que hi mena des d'Escorca, veuries la cornisa espadada que sosté la carretera quan rodeja les Penyes de Son Nebot —darrere les quals es veuen al lluny les elevades crestes del Puig Major— i el punt precís —sobre la concavitat en ombra— on es troba el petit eixample del mirador penjat sobre l'abisme del ràpid coster.

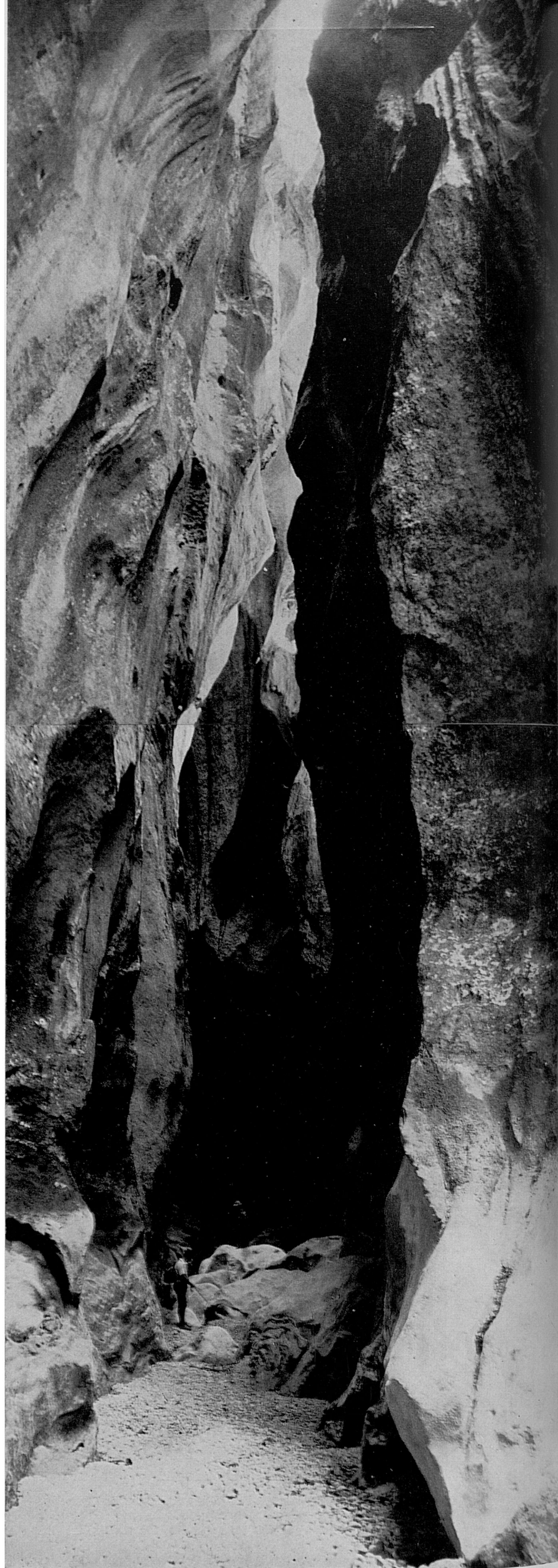

42. A l'arribar al fons del barranc i recorreguts uns centenars de metres rost avall, et trobaries a l'eixamplament de l'Entreforc, les parets del qual, que aquí no s'abarquen en tota la seva altura, veus sobresurtir des del mirador.

Aquest és el punt d'arribada a l'Entreforc del torrent de Lluc. Per darrere la paret de l'esquerre arriba el del Gorg Blau, a través de l'apo-

calíptica escletxa de Sa Fosca. Allà mateix, en la confluència dels dos, s'inicia el torrent de Pareis. La paret frontal és la del Cingle des Niu des Voltor. L'exemple existent entre les tres parets, format per la confluència dels tres ramals de torrent és exactament l'Entreforc, que es comença a veure en la fotografia uns metres més enllà d'on es troben les persones que es veuen en el fons del llit del torrent.

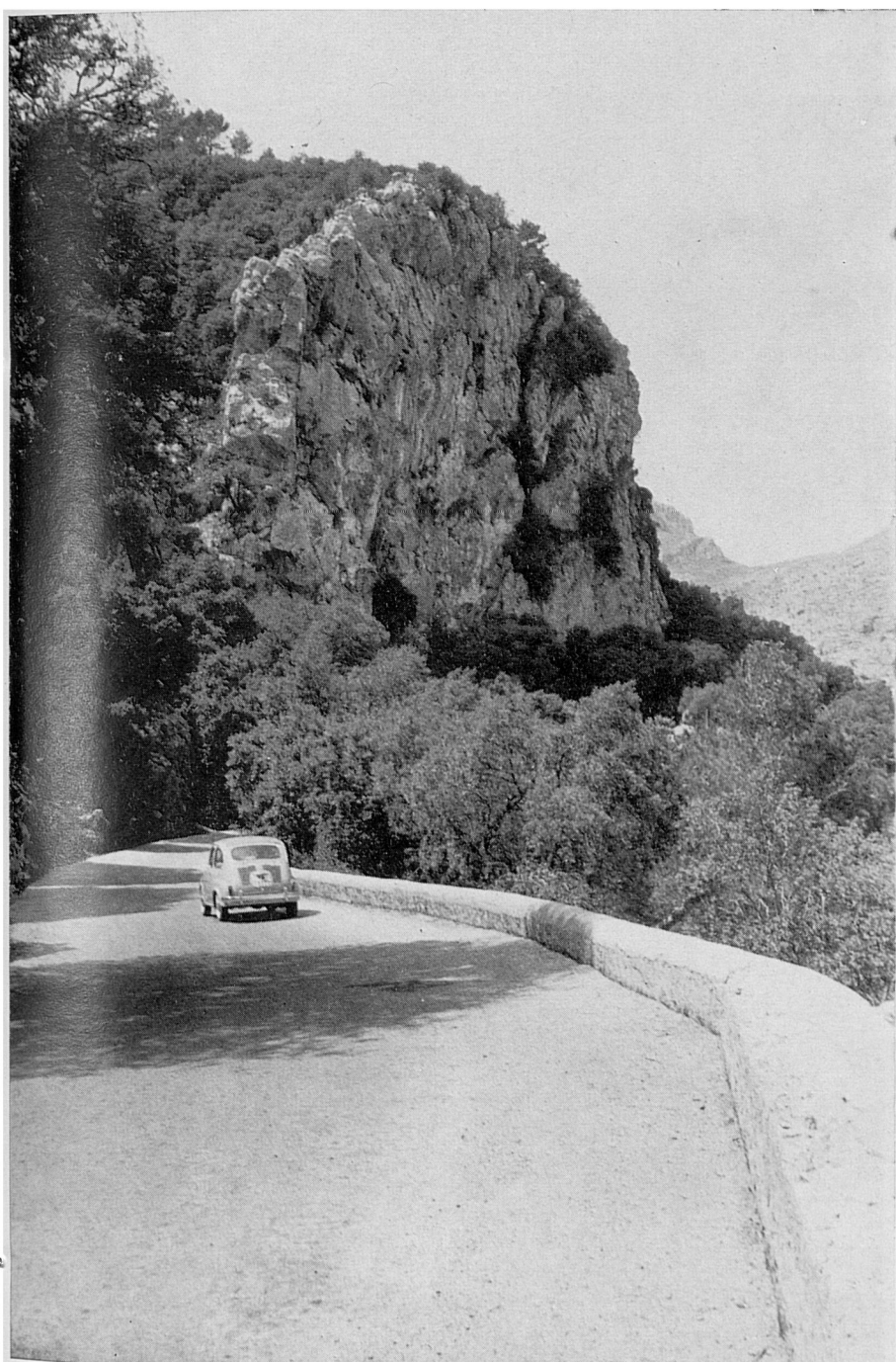

43-44. Les aigües del torrent del Gorg Blau arriben a l'Entreforc per les esclatxes de Sa Fosca, que qualcú diu haver pogut travessar. Aquí la primera foto mos'tra des d'alguna distància la paorosa fenedura en un ambient de llòbrega penombra hivernal —la foto està presa el mes de febrer, avançat el capvespre— quan, amb aigua corrent, no és possible penetrar en el vestibul de Sa Fosca sens greu perill de la vida; la segona, presa d'estiu, mostra el llit eixut i els primers metres del vestibul aclaparat per elevades parets que deixen veure en la seva part baixa el nivell de les aigües gelades que poc més amunt han travessat les tenebres d'estretíssimes gorges, a on reina una nit eterna.

NOTA. — La descripció especial de Sa Fosca i Torrent de Pareis es farà en un número extraordinari d'aquesta publicació.

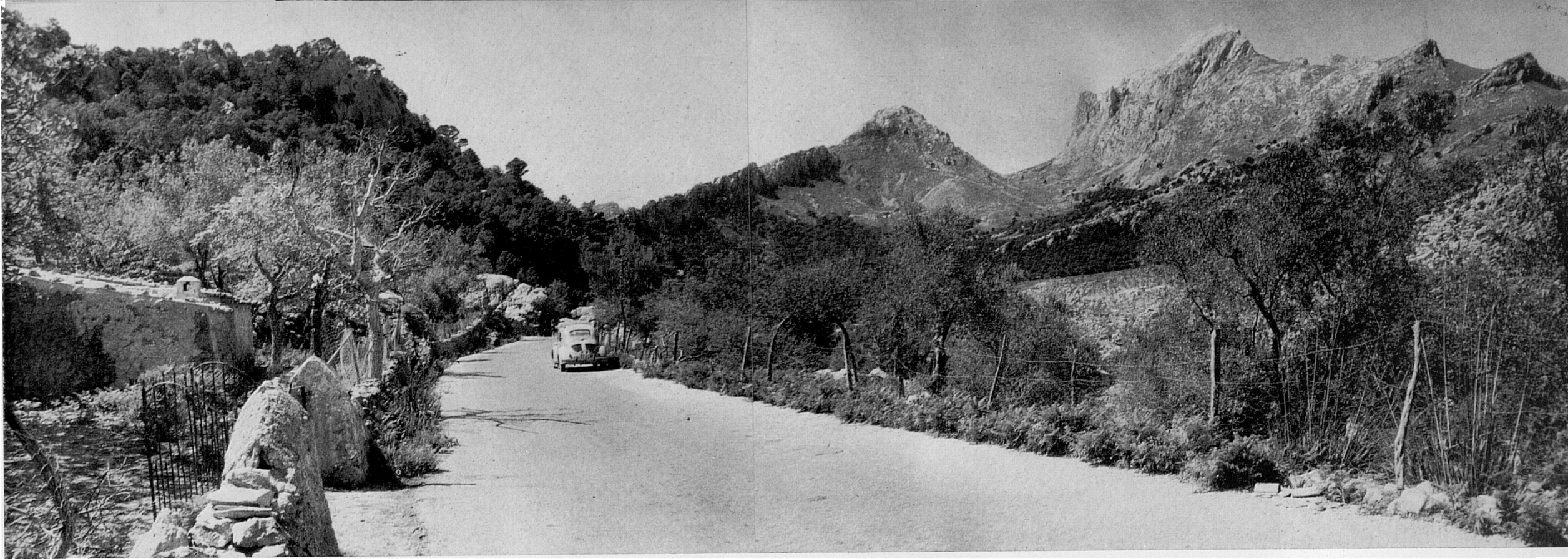

45. Deixant el mirador sobre l'Entreforc la carretera segueix rodejant molt prop de la seva major altura les Penyes de Son Nebot. El mur espadat que es veu en aquesta foto és el que es veu en ombra en la núm. 41, sobre el final de la línia de la carretera, quan aquesta arriba al mirador.

46. Deixat endarrera el mur aquest, la carretera, aquí sensiblement més horitzontal, i en suau descens cap a Turixant de Baix, dona vista al macís del Puig Major, el colós de les muntanyes de Mallorca, que eleva la seva cota màxima a 1445 m. A la dreta, l'escabrosa i pètria Moleta entre la vessant de la qual de part d'aquí i la que sosté el tros de carretera on som, es troba, enfonzada en el seu món d'eternes tenebres, la part més difícil de Sa Fosca, com un repte tal volta encara mai no atès, als més animosos i arriscats amadors de perilloses emocions.

47. No gaire metres més enllà, la carretera, duquent sempre a la dreta la fenedura del pregon barranc del torrent del Gorg Blau, corre vers el Sud cercant de travessar el torrent per iniciar l'escalada del coll entre la falda del Puig Major i Sa Moleta, que li ha d'obrir pas cap a la vessant marítima de la Calobra. Davant la vista, separada del Puig Major per un pronunciat coll en corba, compareix el Puig de Ses Vinyes (1.103 m.) que allarga la seva dentada cresteria de perpendiculars penya-segats fins al mateix estret del Gorg Blau.

48. Després d'un pronunciat revolt al peu d'un elevat roquissar...

49. ...la carretera inicia una ampla corba que rodeja, a la vista de la mola del Puig d'en Galileu i al peu mateix de l'imminent Castellot d'en Coll, les enfonzades terres de l'antiga possessió de Turixant de Baix, erissades de fantasmagòriques roques. A l'extrem dret, determinada per les espadades parets del Castellot d'en Coll i per les darreres crestes descendents del Puig de Ses Vinyes, la boca d'entrada a l'amagada fenedura del Gorg Blau.

50. Si té vostè la sort de poder recorre aquesta carretera —i altres rutes i camins de Mallorca— en primavera, pariesment en les voreres i disfrutará d'un dels fenòmens més bells i fins ara menys atesos i divulgats d'aquesta meravellosa terra: la florida de milions i milions d'humils aubons, amb les seves airo-ses tiges plenes de brillants gotes de llum quan les fer el sol en contra.

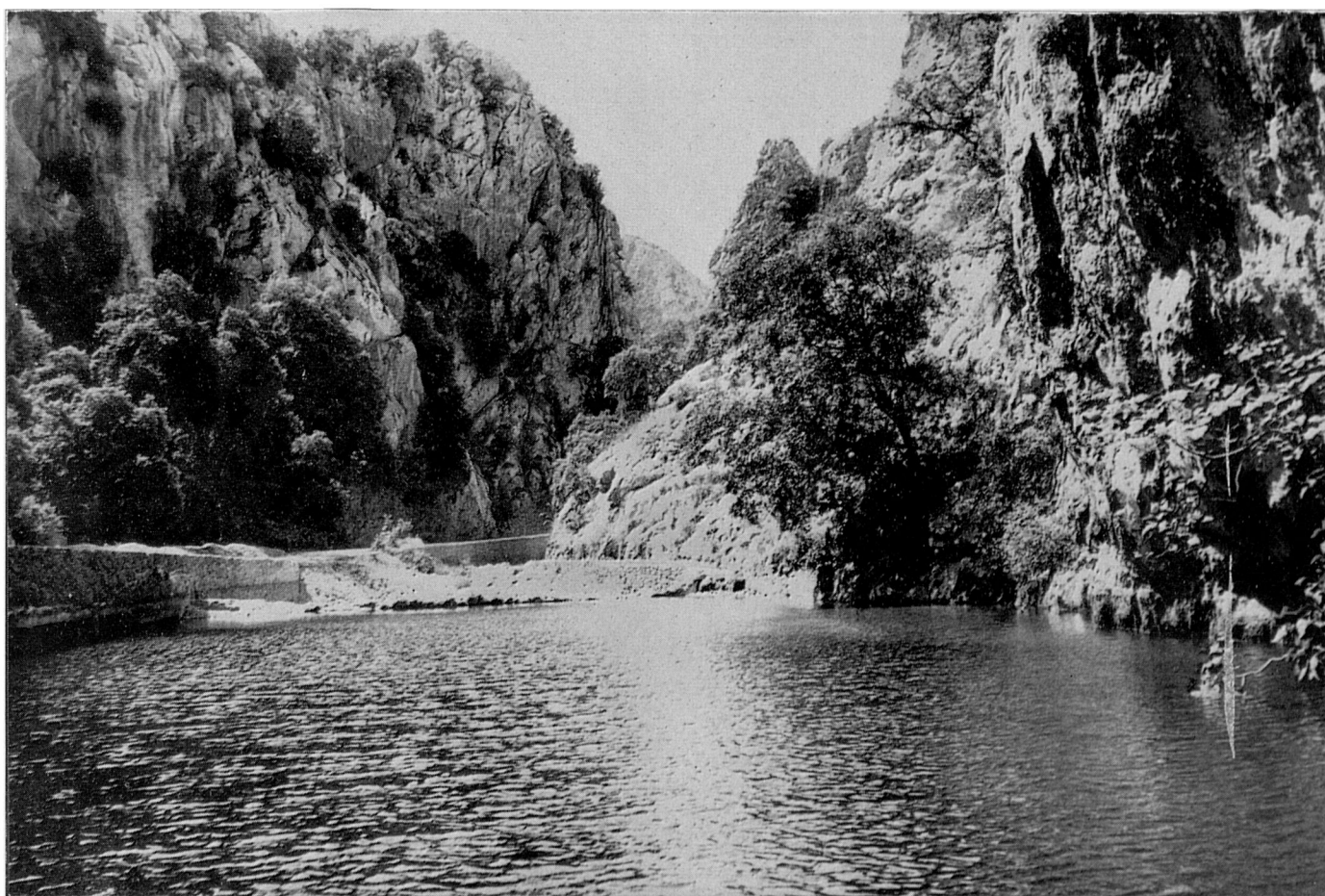
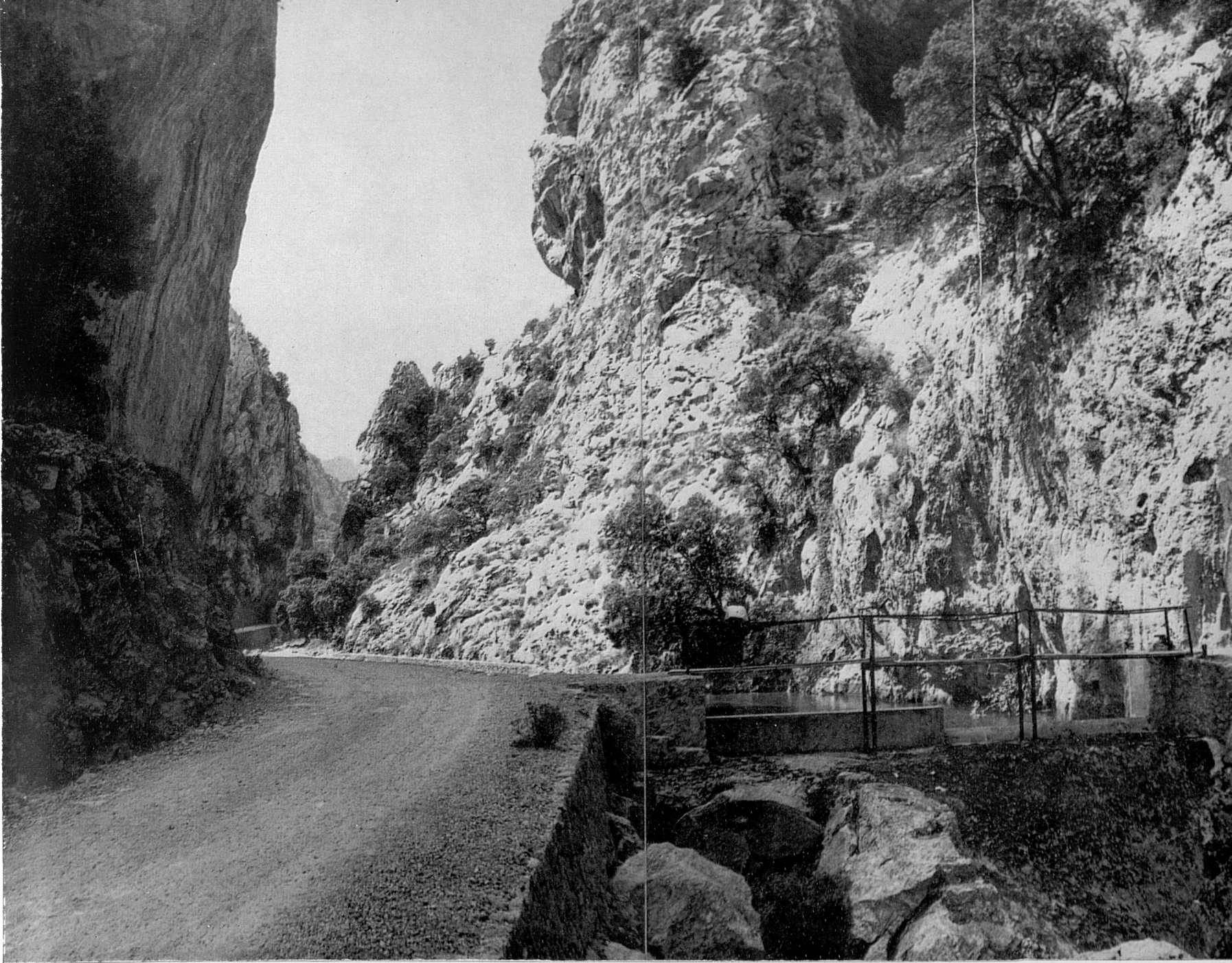

51. La carretera, cenyida als imponents espadats es dirigeix vers l'aqüeducte que du les aigües de la presa del Gorg Blau a la petita fàbrica d'electricitat, al costat de les cases de Turixant de Baix, al fons del barranc, les teulades de les quals es comencen a veure en la part baixa central de la fotografia. Sobre les arcades de l'aqüeducte s'albiren les cases de Ca'ls Reis, vora les quals passa la carretera a l'inici de l'escalada del Coll de Sa Moleta.

52. Poc després de travessar per un ponterró una cascada del torrent del Gorg Blau, la carretera passa davall les arcades de l'aqüeducte. Aquí mateix, a l'esquerra, s'inicia el camí que du al Gorg Blau, uns quants metres endins, que mereix una aturada.

53-54. Altes parets de roca circumscriuen una eixemplada del barranc, a on un estanyol d'aigües fredes i transparents, destinades a moure les turbines de la centralita elèctrica de Turixant, endolceix amb la seva nota amable l'agressivitat de l'indret solitari.

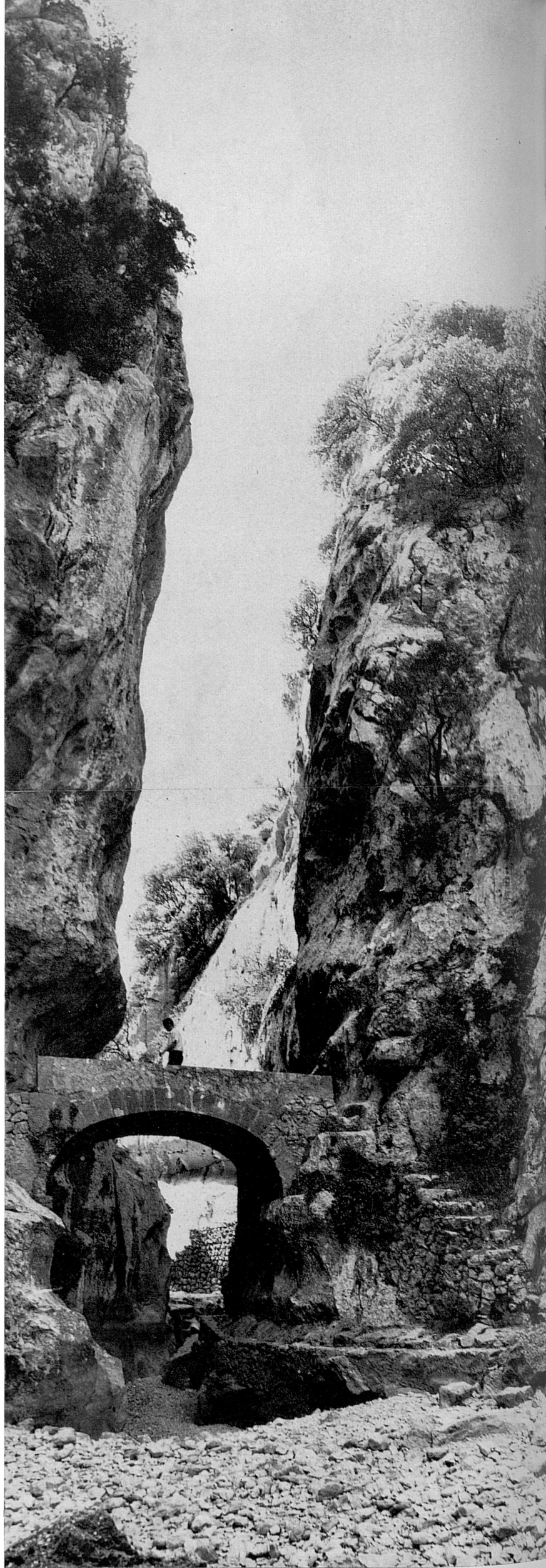

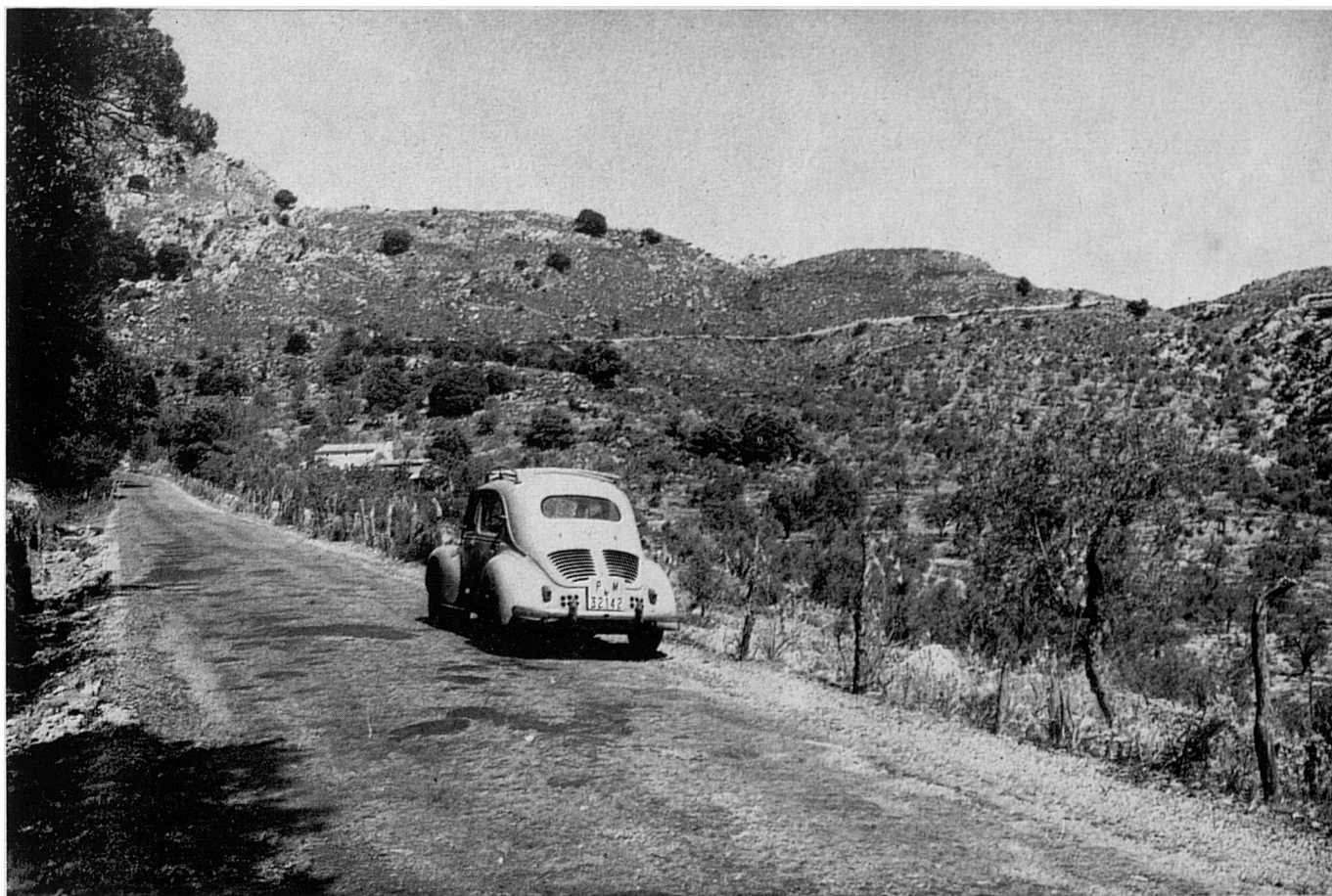
55-56. El camí, de recent construcció, per la meitat esquerra del barranc, travessa el túnel que li obri pas pel roquissar i segueix pujant fins al pla de Cúber. Aquest túnel, al passar per aquí la carretera de Pollença a la vall de Sóller, es va fer per tal de no fer malbé la meravella de l'estret del Gorg Blau, per on tenia la carretera el pas més còmode i econòmic. La idea del pantà en construcció ha modificat el projecte, duent la carretera un poc més amunt de l'aqüeducte, passant-la per sota la serra de Turixant mitjançant un túnel i salvant per l'altra part el futur nivell de les aigües del pantà.

Per la seva part, el congost del Gorg Blau s'està tapant amb una presa, que convertirà en embassada un petit gorg superior. Quan es feren les obres de l'estanyol de la centraleta de Turixant, va contenir l'aigua, però al mateix temps, cosa que no s'havia previst, començà a aturar també els materials d'alluvió —graves i palets de riera— que les aigües arrossegaven de la part alta de Cúber i que abans seguien barranc avall deixant net el llit del torrent. Aquests materials, detinguts per la presa, cegaren poc a poc el llit i la fenedura de més de 15 m. que formava el gorg a l'estret congost i que amb la seva fondària i el color de les aigües donà a aquell paratge el seu poètic nom. Ara la fenedura ha hagut d'esser desescombrada a fi d'assentar en roca ferma els fonaments de la nova presa, posant-se novament —i per darrera vegada— al descobert la seva maravillosa grandiositat.

Abans de cegar el llit del torrent, el poètic Gorg Blau, en un paratge recòndit, solitari i llunyà, de solemne i salvatge espectacularitat, amb el seu pregon estret gorg d'aigües blaves, perillosament sortejat pel caminó de ferradura i el graciós ponteró miraculosament penjat d'espada paret, constituïa una obra mestra de la naturalesa, i tal volta el més bell i encantador racó de l'illa, que és de lamentar hagi estat destruït. Opinam no obstant que encara podria ésser recuperat en part de manera fàcil i poc costosa.

57. Deixat endarrera l'aqüeducte, la carretera a la Calobra, iniciat el seu propi recorregut, passa a la vista de Ca'ls Rels en la pujada vers el Coll de Sa Moleta. Es veu la línia de pujada, transversal, al llarg del coster...

58. ...fins a coronar el coll, al caire del qual un petit túnel marca el final de la pujada. A partir d'aquí la carretera comença el vertiginós descens cap a la mar.

59. Aquesta fotografia està presa de damunt el túnel. Sobre el fons marí es retalla al lluny esquerre la Mola de Can Palou, al cim de la qual es veu l'antiga torre de senyals o "torre de foc" de Tuent. A la dreta, dominant el replà del Nus de la Corbata, que està ací mateix darrere el recolze de la carretera, els dos cims bessons anomenats Es Castellots; des del primer, després, rera una breu però fatigosa escalada, ofrenarem unes panoràmiques de la carretera, que es retorç als seus peus.

60. El tros entre el túnel i el Nus de la Corbata sembla —per l'esforç dels motors a la pujada i l'acceleració de inèrcia que prenen els cotxes a la baixada— el tros de major pendent, pesat i compromès de tota la carretera, i tal volta el més perillós per l' indefensió i pendís d'un dels costats.

A l'acostar-se al Nus de la Corbata es comença a descobrir el complicat i atrevit laberinte de la carretera, per tal de sortejar amb fortuna pendents, rosts i barrancades...

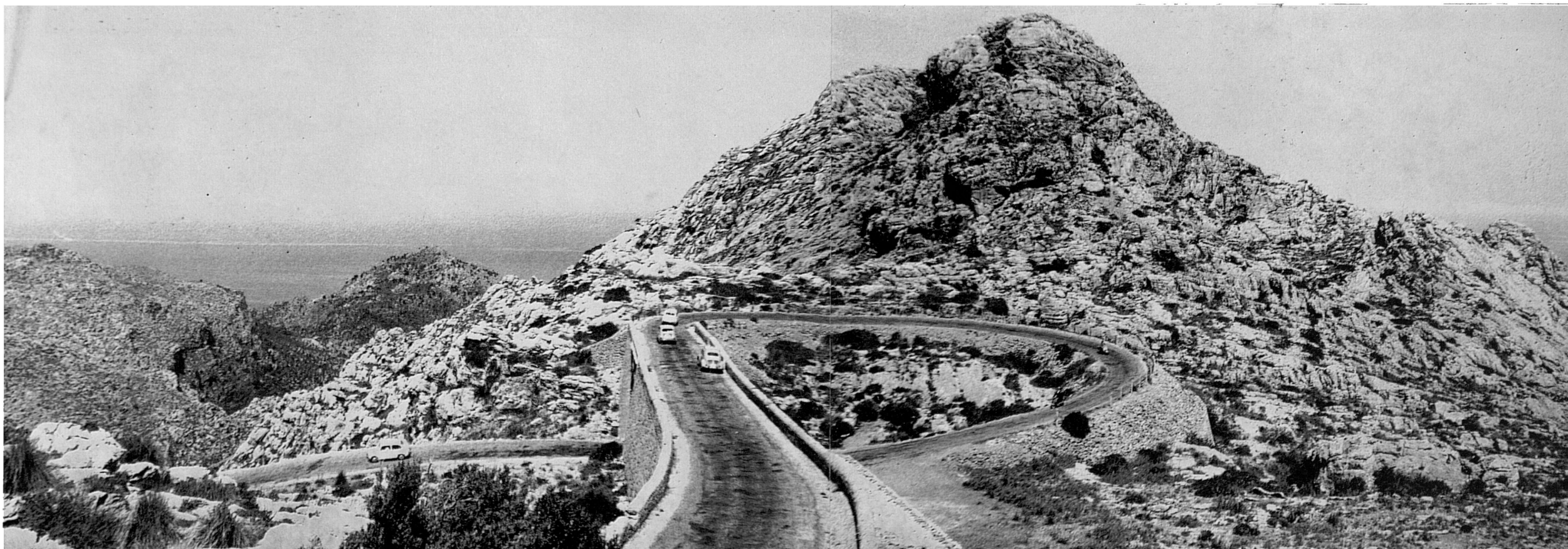
61. ...l'aspecte dels quals no pot esser més impressionant i, en alguns indrets, esborronador.

62. Totjust iniciat el brusc descens, el Nus de la Corbata posa una nota de jojuinera alegria en l'adusta serietat del camí i en l'aridesa del grandió i solemne paisatge. El lloc és apropiat per una aturada i per contemplar arreu els grandiosos i esquerps paratges de l'entorn: pel Nord, al lluny, la immensa mola del Puig Roig, que es llença amb abisals espadats sobre el mar; més prop, les fantàstiques i poc fressades altures les perets de les quals determinen l'Entreforc; pel Sud, els escarpats cims del Puig Major amb les esgarrioses barrancades de S'Infern i S'Atlot mort, entre altres, que baixen vertiginoses de l'altura. El Ponent mostra les moles de Tuent i la Calobra, retallades sobre un mar llunyà...

Des d'aquí, baixant en direcció al Puig Roig, es poden atènyer, després de sortejar abruptes paratges solitaris de fantàstics penyalars, la part alta del Cingle des Niu des Voltor, sobre l'Entreforc, paorós penya-segat sobre el llit del fondal, que es veu enfront en la foto 42.

Per oferir la panoràmica de la carretera, barrancada avall a partir del Nus de la Corbata, pujam al primer cim rocós dels Castellots que la dominen...

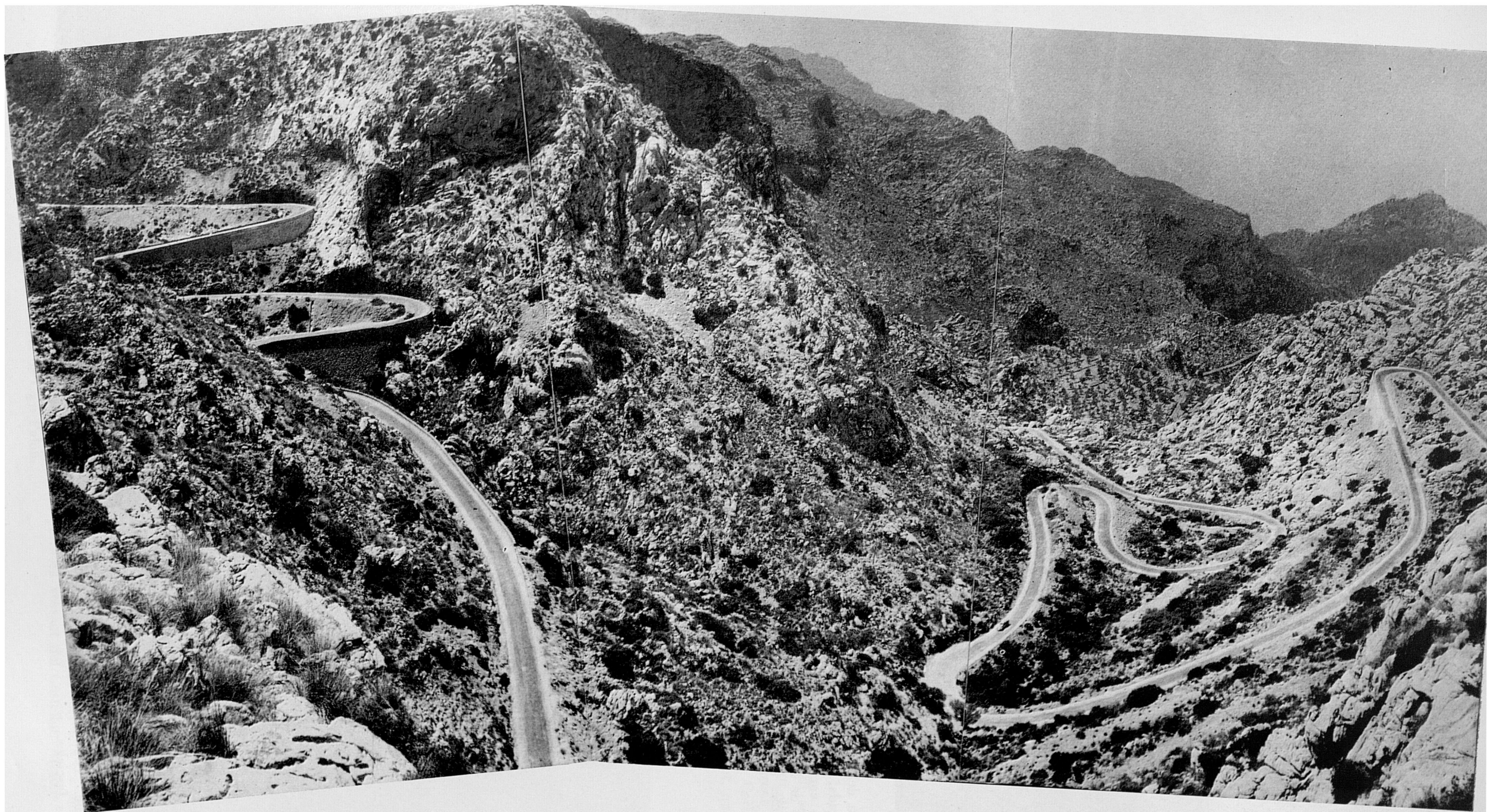

63. ...i des de mitjan coster, en un descans de la curta però fatigosa pujada, prenim aquesta vista que mostra el perillós bocí entre el túnel i el Nus de la Corbata i els escalonats revolts amb que salva l'estreta i difícil barrancada de la Font de sa Mata...

64. ...que aquí es pot veure en detall.

65. Des de dalt el primer dels Castellots la vista que es domina és arreu meravellosa i compensa la fatiga de la pujada, que no deuen intentar sinó els que estiguin en bona forma. La carretera queda allà baix, com una cinta serpentejant que sembla tenir moviment i vida. El desplegament és tan ample que ni el gran angular en pot abarcar en tres exposicions més que un limitat sector, deixant fora la part que queda als nostres peus. A l'arribar al fons de la barrancada de la Font de Sa Mata, la carretera ha superat un dels seus més difícils passos. El tros entre el túnel del coll

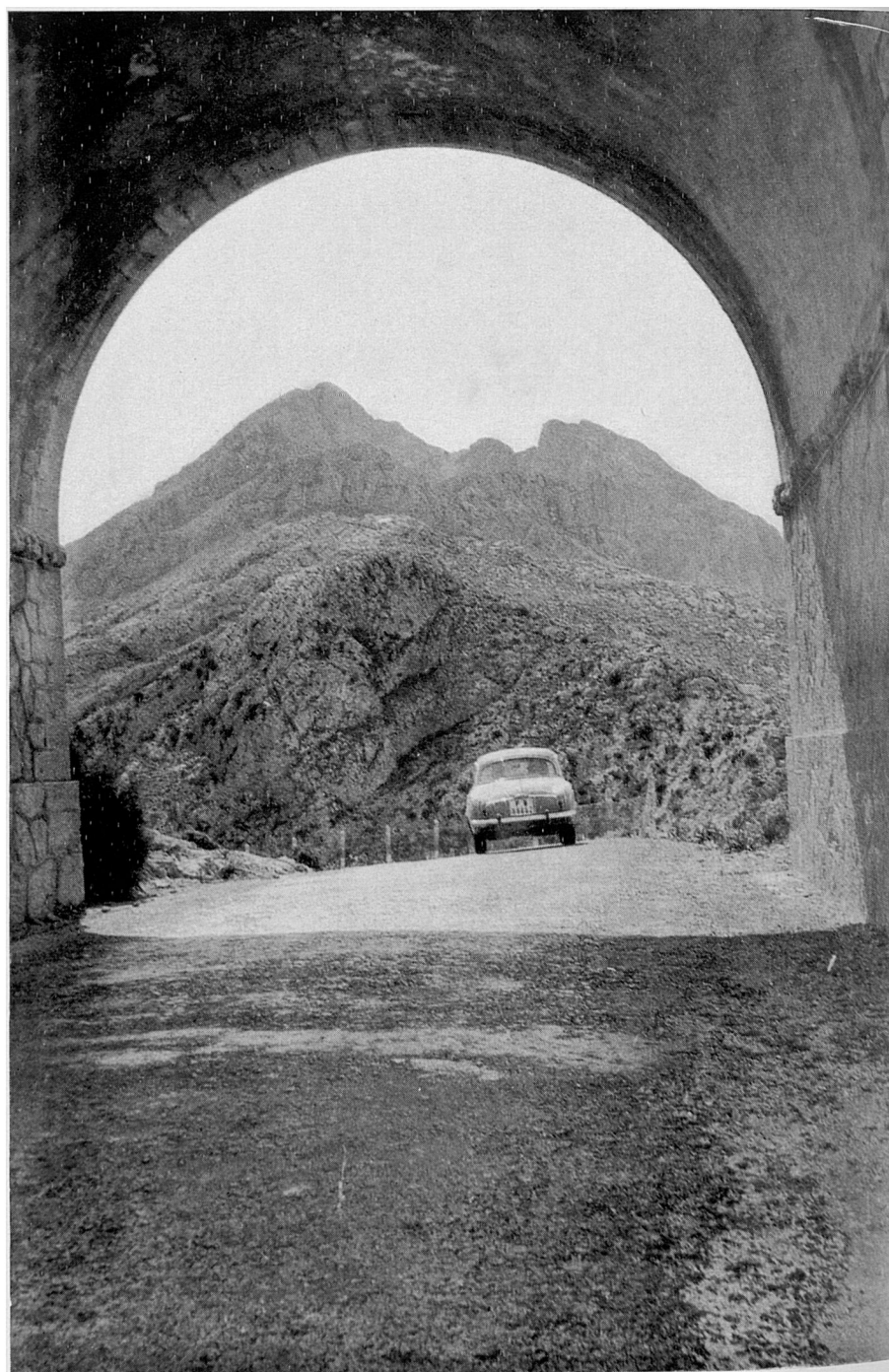
de Sa Moleta i el fons del barranc és una dura prova que manté en constant tensió als conductors.

La carretera es cenneix a la base de la muntanya, els costers de la qual, brufats d'enormes penyalars de milers de tonelades, sembla com si anessin a esfondrar-se d'un moment a l'altre, en-sorrant l'allargada cinta i els escassos vehicles que, talment minúscules formigues —vists des d'aquí dalt— van avançant al llarg de la carretera.

66. Sortida la carretera del barranc de la Font de Sa Mata corre un poc més folgada, però sempre en ràpid descens, penjada al llarg de les cornisses i relleixos rocallosos dels rosts i abruptes baixests de la falda inferior del Puig Major, per iniciar per la part més fàcil la baixada fins a les terres del Bosc, per on travessa.

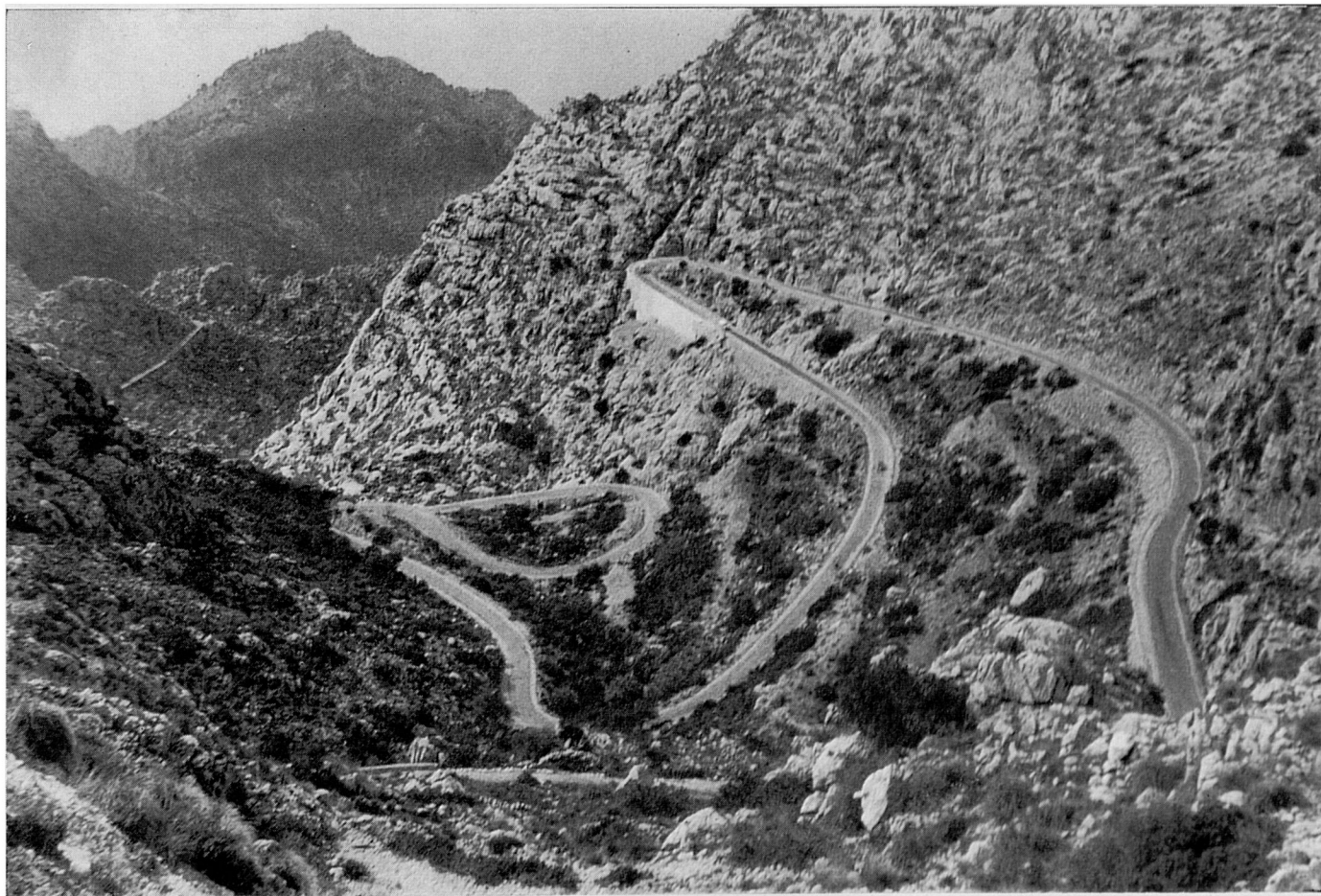

67. Hem davallat del Castellot i ens trobam de bell nou en el Nus de la Corbata per seguir a la Calobra. Al travessar la carretera sota el pont que li facilita creuar-se a si mateixa, la volta emmarca el cim nordoriental del Puig Major, i els cingles de la cresta, al peu dels quals discorre el senderó de circumvalació de la muntanya, volta que els excursionistes coneixem amb el nom de "Volta des cingles" i que un dia serà tema d'un d'aquests fascicles.

68. Baixant el coster des del dit senderó per la solitària barrancada, en direcció a la Font de Sa Mata, hem presa aquesta telefoto, que mostra de front la sortida de la carretera sota el pont del Nus de la Corbata i la seva baixada fins a les immediacions de la font, que s'amaga allà baix en la fondalada als nostres peus.

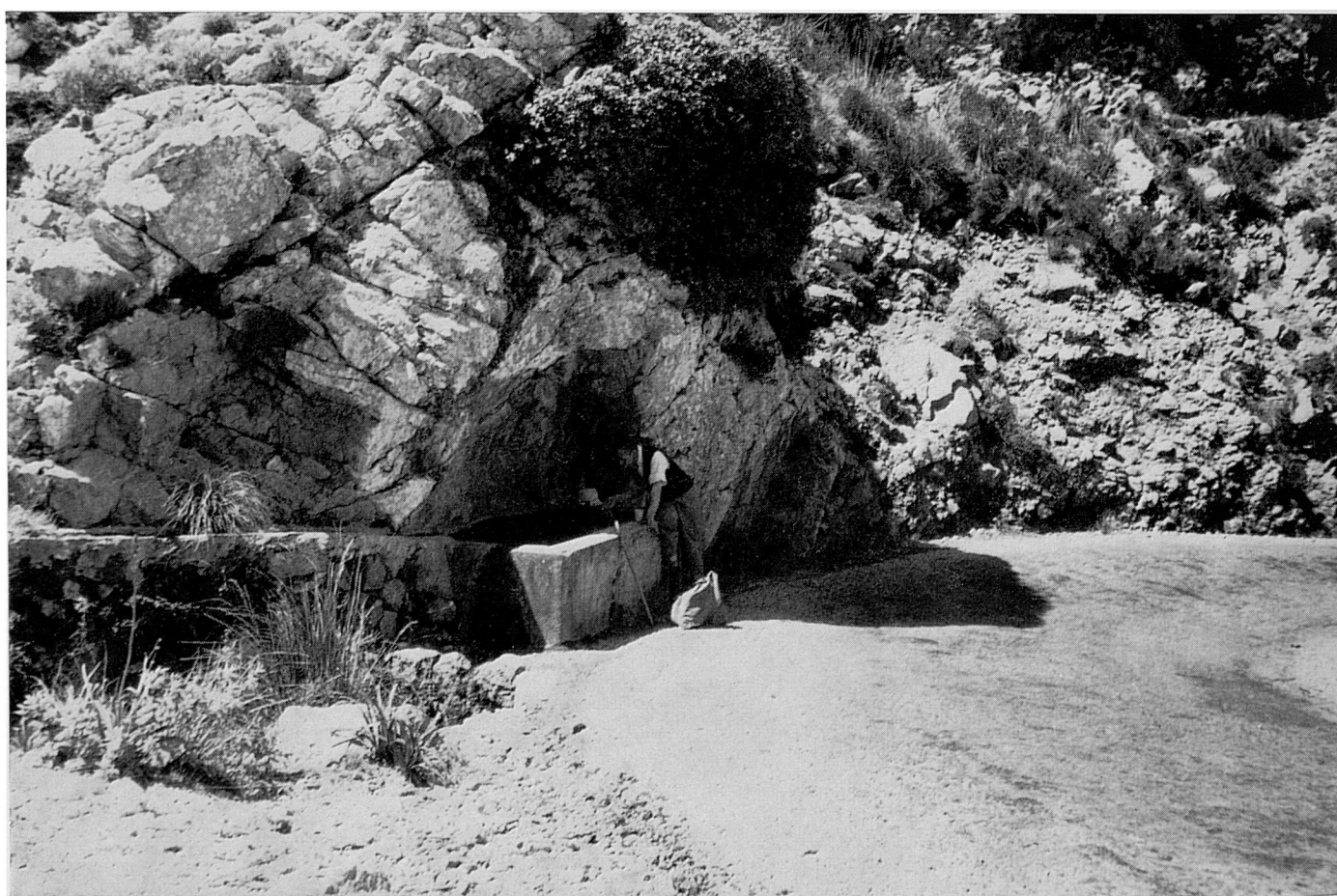

69. Canviat des del mateix lloc l'angle del teleobjectiu, la carretera ens mostra el seu espectacular i treballós descens per la rocallosa i perillosa vessant del Castellot. Al fons, la torre de Tuent i el cim de la Mola de Ca'n Palou.

70. A voltes la carretera sembla tenir vida i avançar amb moviments sinuosos de serpent.

71. Pos després de passar el pont del Nus de la Corbata, en un recolze de la baixada vora la carretera, ofereix frescor en aquells àrids paratges l'aigua de la Font de Sa Mata, que du de més amunt una rústica canaleta fins a la pica a l'agombol de la roca.

72. L'humil fontinyol es troba barranc amunt a un centenar de metres de la pica, i sovint està eixut. La canaleta es nodreix, a més, de l'exigu vessunyar del clot que la circunda.

73. La carretera, a partir de la Font de Sa Mata, segueix l'espectacular descens, descobrint angles bells i curiosos...

74-75. ...les perspectives dels quals, fins ara inèdites, ens plau d'oferir aquí. En aquestes fotos va un tros de l'antic traçat de la carretera, condemnat al fer-se la modificació i ampliació per tal de facilitar el pas de vehicles de major tamany.

76. Alguns trossos de la carretera van sostenguts per altes parets artificials sobre el pendís del coster...

77. ...i altres, assentats en roca ferma, passen vora elevats penya-segats, que al mateix temps actuen de soports al passar-los per sobre.

78-79. Els cotxes que tresquen per aquell asfalt, calent a l'estiu, acusen el treball de l'escalada pel gran desnivell de la carretera, apart del calor de l'esforç del motor i el bull de l'estreta fondalada damunt la qual reploma el sol pesadament. Els mateixos cotxes que baixen es mouen també amb precaució, demostrant la prudència dels conductors i el respecte al difícil recorregut.

En totes les fotografies hem procurat —fora de quan l'espera es feia interminable— que hi hagués algun cotxe en la carretera. L'espera s'hagué de revestir de paciència en moltes ocasions, vetllant la propícia. Altres, al contrari, ens afavorí la sort i poguérem aglapir més d'un cotxe a la vegada.

80-81. A l'acostar-se als olivars del Bosc, el paisatge va perdent quelcom de la seva agressivitat i la carretera es fa menys esquiva, permetent qualche descans a l'atentiva tensió del conductor, que fins allavors ha estat pendent de les vicissituds del difícil recorregut.

82. A l'albirar la fondalada del Bosc, el paisatge eixampla els horitzons: Per l'esquerre segueixen els contraforts —abruptes i difícils— de les faldes del Puig Major que, sostenguent les terres dels Binis, possessions d'alta muntanya, guaiten el mar par damunt Tuent i Sa Costera; per la dreta, la quasi intransitable espinada que separa la fondalada del Bosc de la del llit del Torrent de Pareis; enfront, la Mola de Ca'n Palou amb la Torre de Tuent i, a la seva dreta, la de Ses Estepes, que forma un dels costats de la Calobra; al centre, la fondalada i olivar del Bosc per en mig del qual es veu travessar la carretera.

83. La carretera arriba a la llinda de l'olivar...

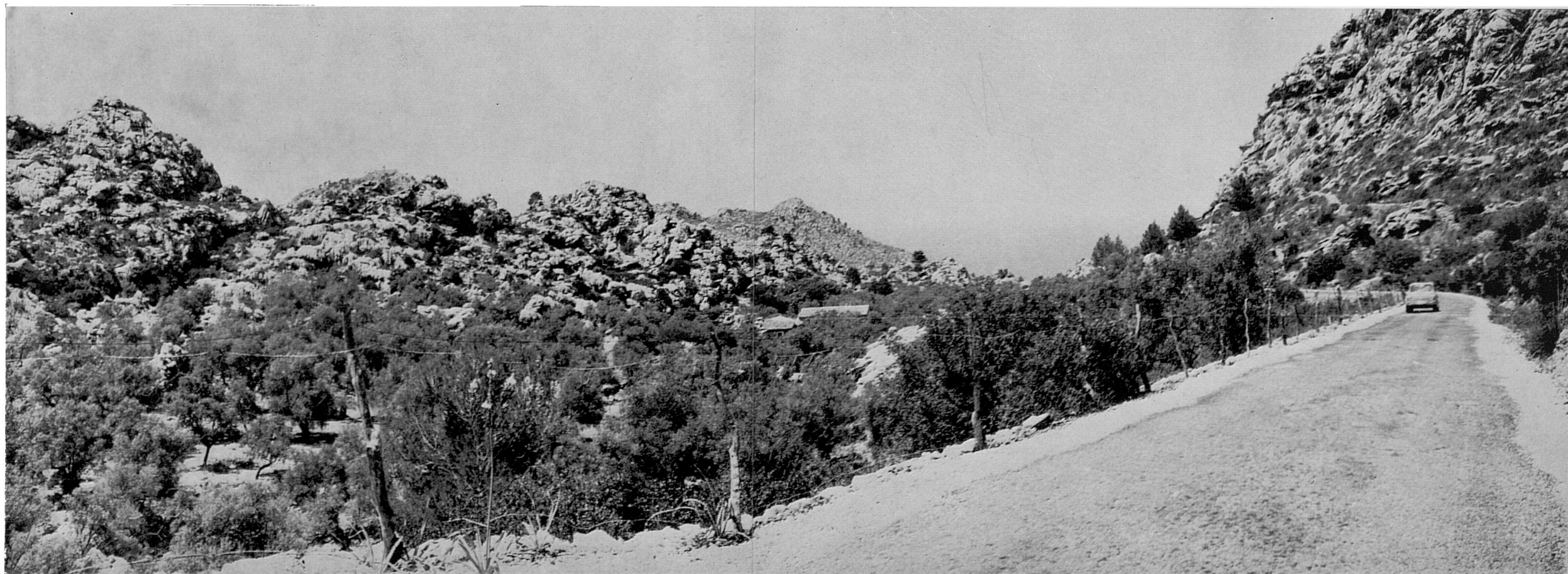

84. ...i corre per indrets més oberts, encara que sempre erissats de grans penyalars. Aquí oferim una vista retrospectiva del conjunt muntanyenc per on hem anat baixant.

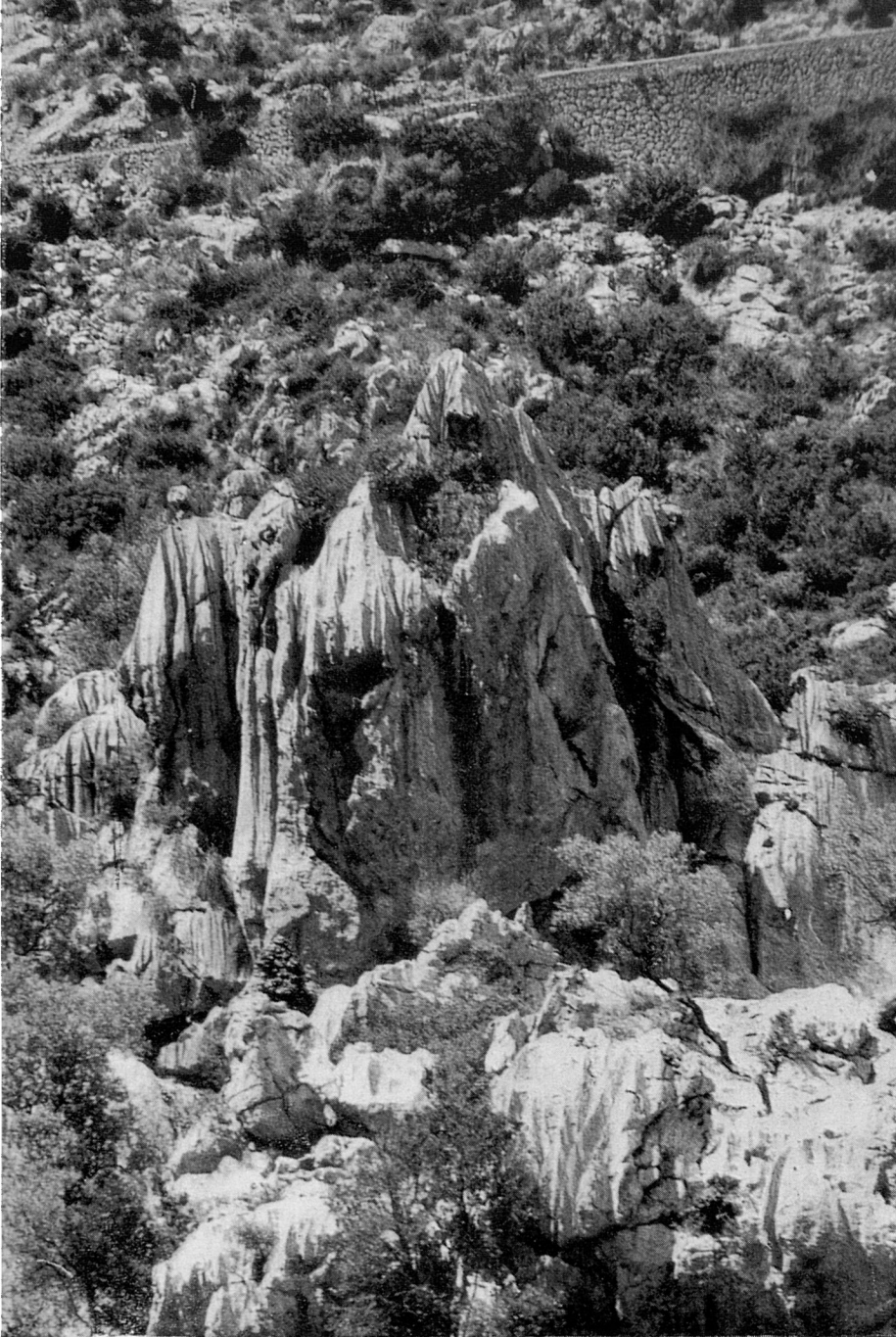
85. Arribats a nivells més horitzontals, després d'una ampla corba rodejant la vasta barrancada on es troben les cases del Bosc, la carretera arriba davant les cases del Bosc. Aquesta possessió, abans de la carretera, per la dificultat dels difícils i desolats paratges que calia travessar per arribar-hi per un camí de ferradura, es podia considerar fora del món. Els seus estadans difícilment podien veure durant mesos ningú, fora de la família o, de tant en tant, els de les llunyanes possessions veïnes. Molts d'ells visqueren i moriren sense haver estat mai a "Ciutat", la capital de l'illa, imaginada com a fabulosa, llunyana i inaccessible.

A la nostra espatlla queden els elevats cims i els abruptes costers del Puig Major, com un muradal infranquejable; per l'esquerre, quilòmetres d'intrincats roquissars i altes muntanyes fins a Sóller; per la dreta, passada l'alta cresta rocallosa, l'infranquejable fondalada del Torrent de Pareus i, més enllà, muntanyes solitàries, roques i precipicis fins allà on la vista no alcansa; enfront, el mar, retallat per destrossades voreres i abismals espadats, a on s'obrin les boques de les properes cales de Tuent i la Calobra.

86. Els penyalars propers al Bosc ofereixen a la imaginació aspectes fantàstics. Prop de les cases, en el magre terreny de l'olivar que voreja la carretera en corba, es pot veure aquesta formació —que els guies dels autobusos senyalen al passar als passatgers— coneguda per “*Ses Bruixes del Bosc*”.

87. Les cases del Bosc, valoritzada la seva situació per l'actual carretera, tenen una part moderna...

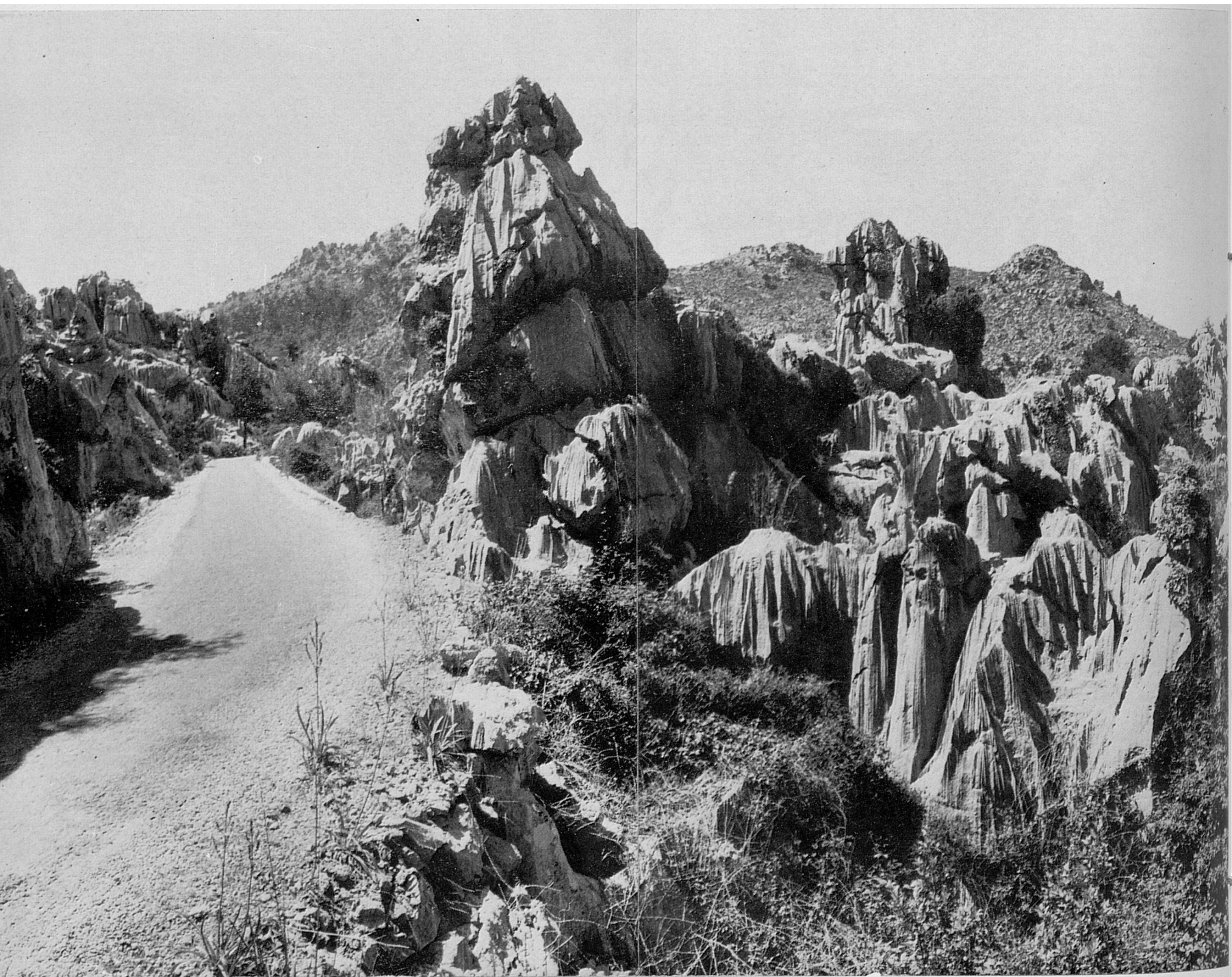
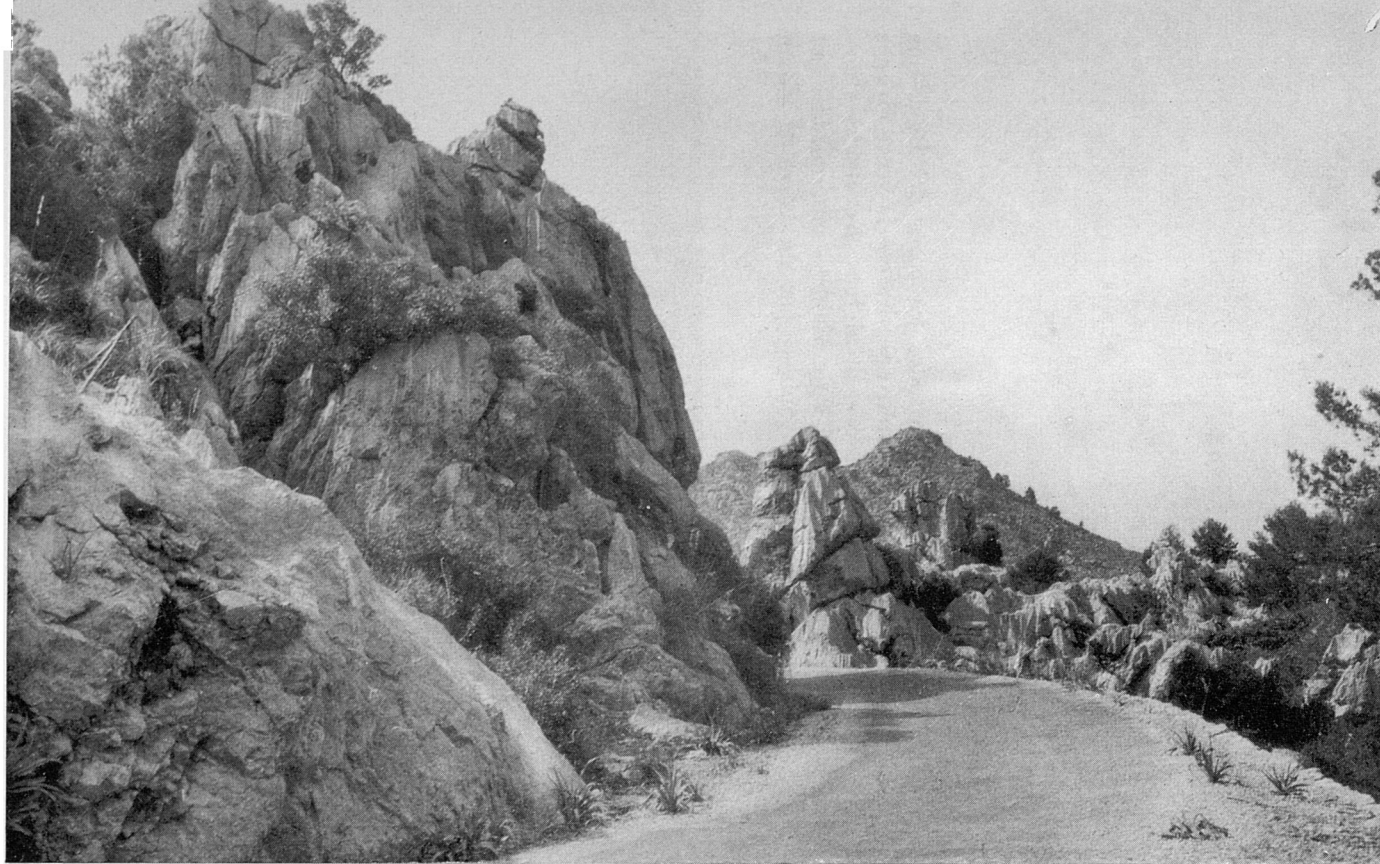
88. ...aferrada a la vella i humilíssima casa pagesa d'antany que, com totes les antigues, i fins les actuals, allunyades dels centres de població, tenen adjunt el forn de coure pa, com una imprescindible instal·lació vital.

89. Passades les cases del Bosc, una ullada retrospectiva ens fa veure els seus encontorns i, al fons, les altures i costers del Puig Major —minimitzades per la llunyania— per on baixa la difícil via.

90-91. La carretera s'obri ara pas per un embull de roques que vorejen, difícilment penetrables, els seus dos costats. D'un racó sembla sortir-nos a camí —alçant els braços sota l'ample sargil que el tapa totalment— un fantasma encaputxat, petrificat i immòvil en aquella actitud des de milers de milenis. Altres figures

monstruoses el segueixen, que semblen avançar vers el camí com a sortides del fantàtic castell emmarleiat del fons. La caprixosa estampa podria titular-se: "Fantasmes i bruixes en els castells petrificats de la Calobra".

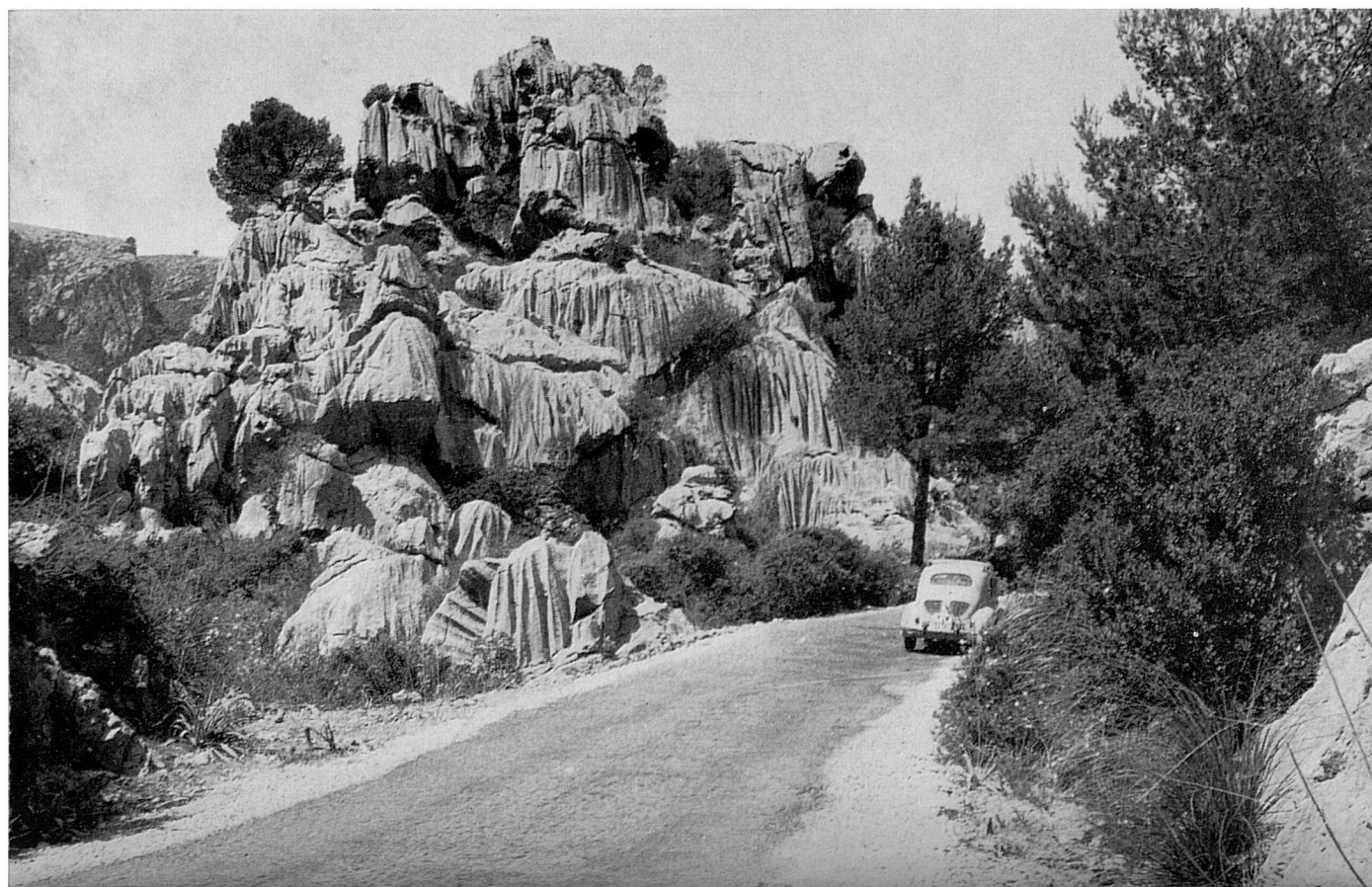
92. Oferim, ampliat, el detall anterior d'una vista que no es veu sempre. Cal un sol fort, quasi meridional, que fassi sortir les ombres de les

escletxes i arestes de les roques i arranqui els contrastes. Per conseguir aquesta foto haguérem d'esperar amb paciència el moment propici.

93-94. La carretera segueix llenegant, ara amb poca pendent, entre aquell fantàstic món de roques, a on la imaginació de cada qual pot destriar fàcilment figures a son albir, fins i tot des de la mateixa carretera. La penetració de tals paratges no és massa fàcil, però sí una aventura temptadora.

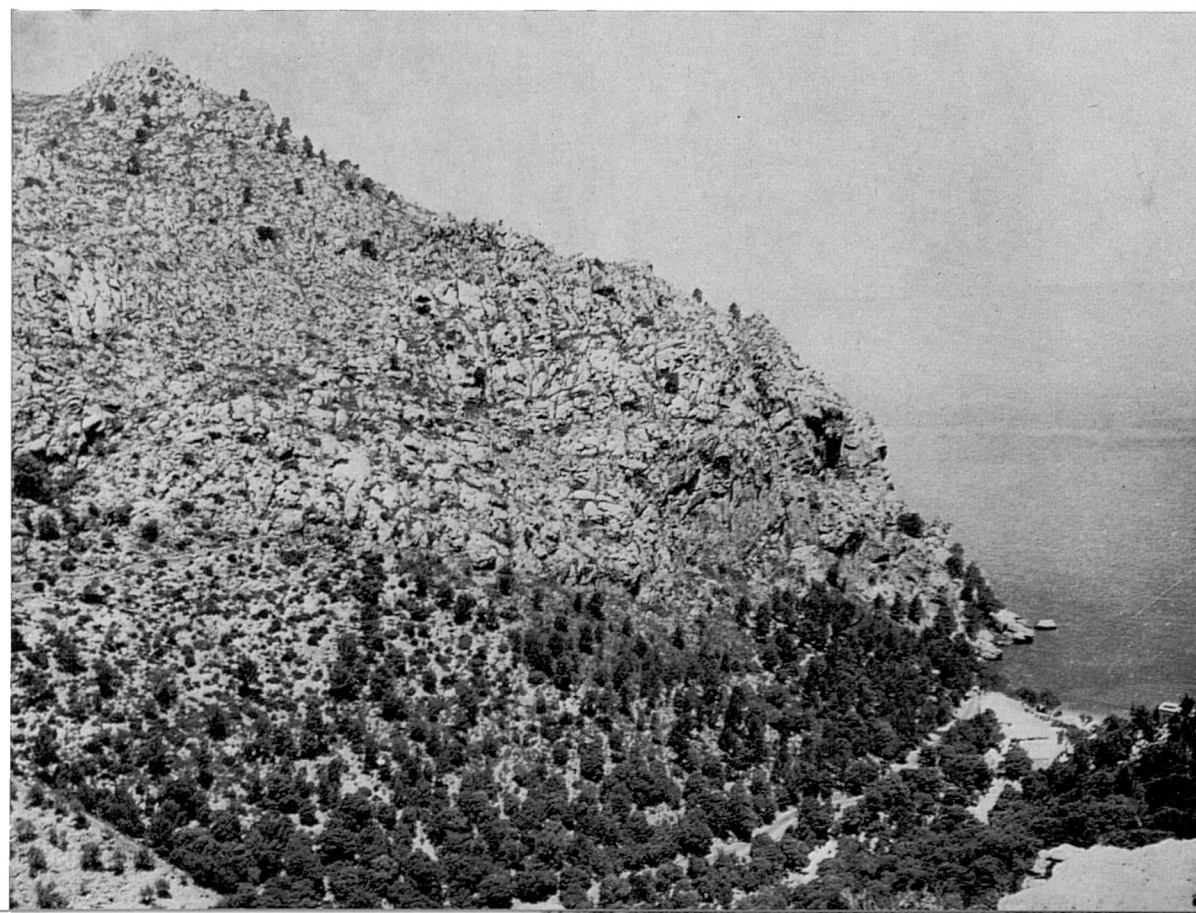

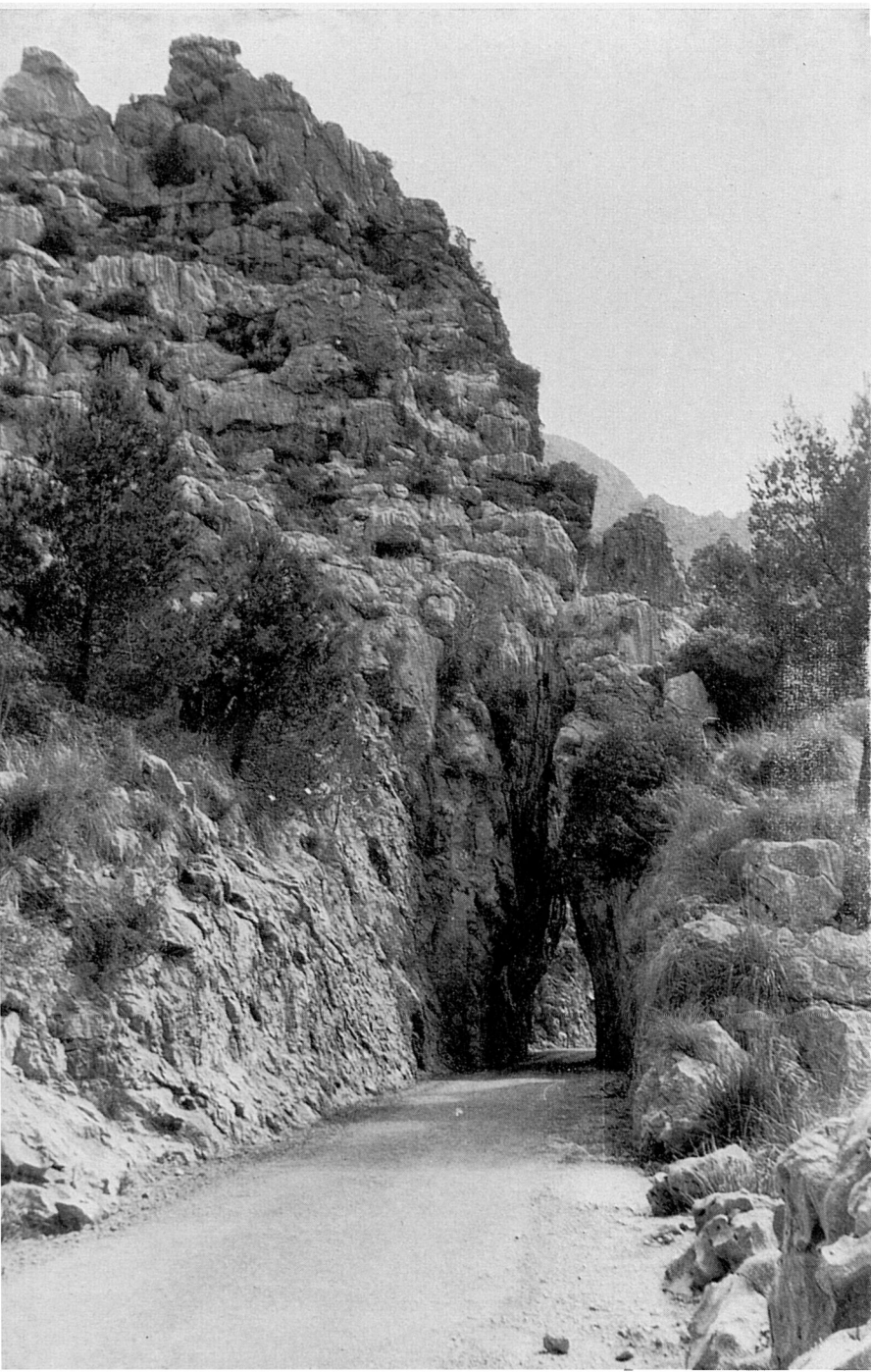
95-96. Amb un parell de voltes la carretera travessa un agradós bosquet de pins i arriba al mirador sobre la Calobra. El lloc exigeix una aturada per disfrutar de la meravellosa vista. Allà baix,

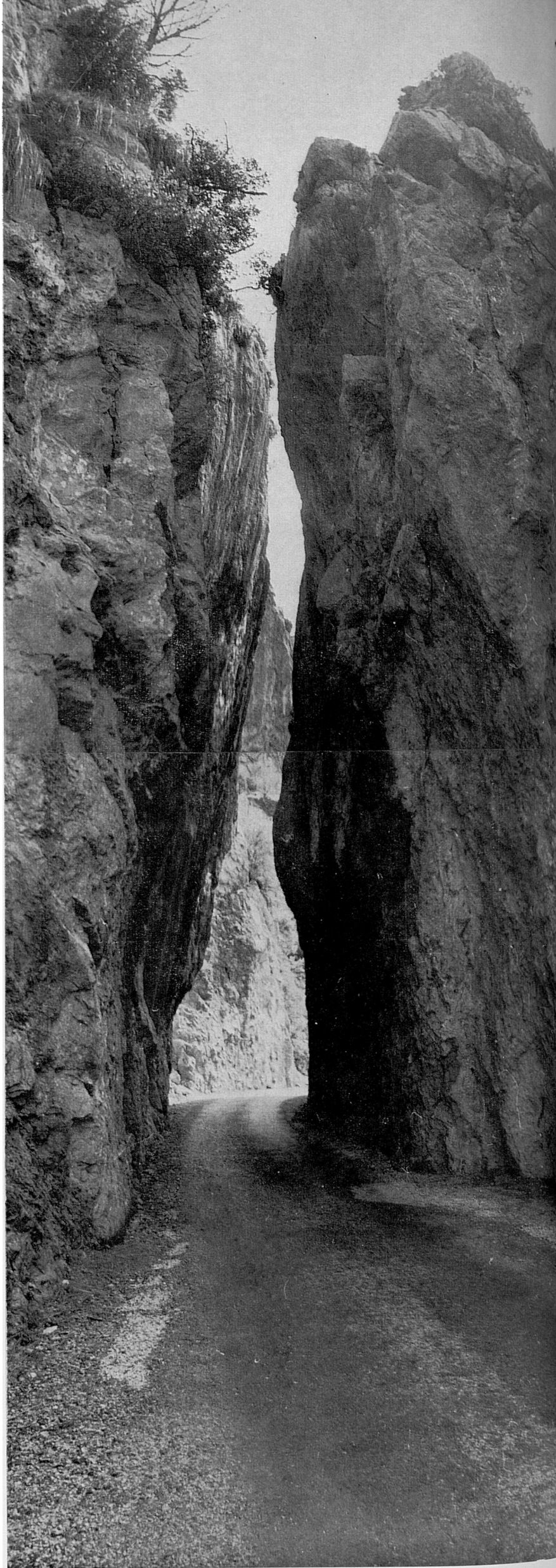
les blaves i tranquiles aigües de la famosa cala, limitada a l'esquerre pel petri i desnú promontori de la Mola de ses Estepes, i a la dreta per Es Turmai i la punta avançada del Morro de sa Vaca.

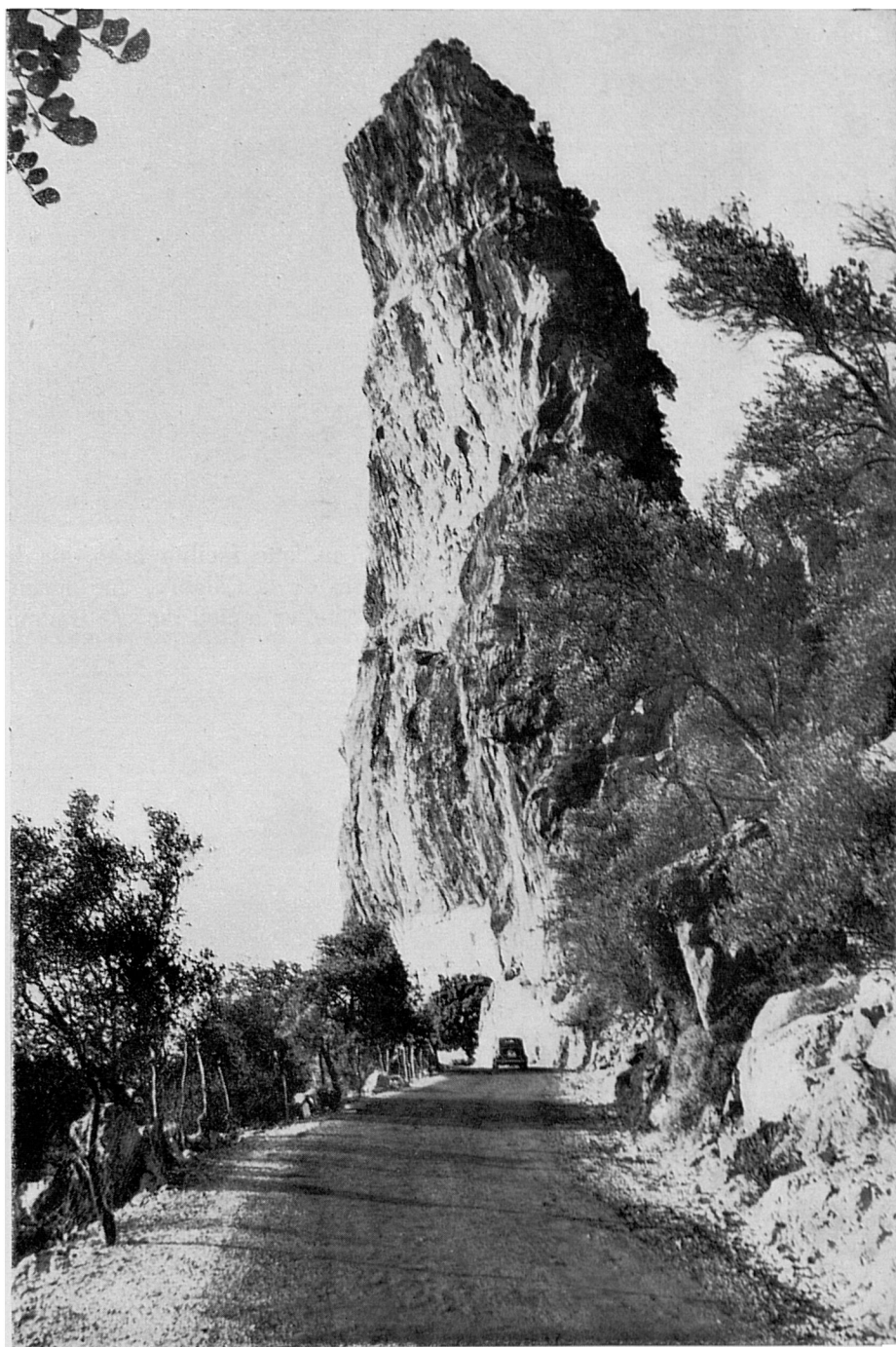

97-98. Abans d'arribar a la Calobra no ha exhaurit encara les sorpreses. A penes deixat el mirador aflora a la fondalada de Es Racó a través de l'estreta escletxa de "la bretxa", de la qual es veuen aquí l'entrada i la sortida...

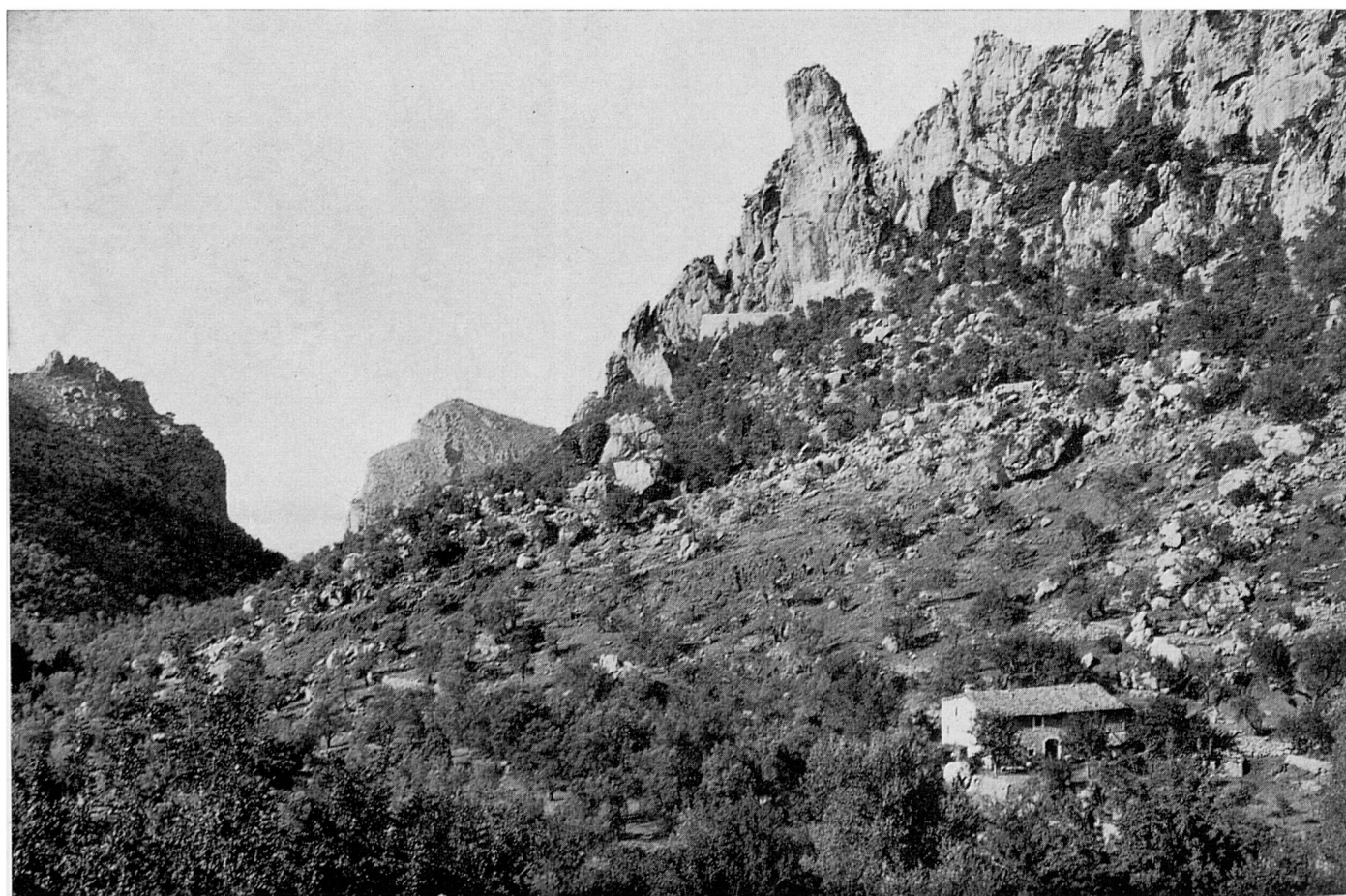

99-100. ...i, a penes iniciat el descens que, fent una ampla corba, rodeja la fonda barrancada de Es Racó, passa al peu de l'elevat Penyal Bernat que, vist des de l'altra part sembla amenaçar amb la seva caiguda, arrasant tot quan té als peus.

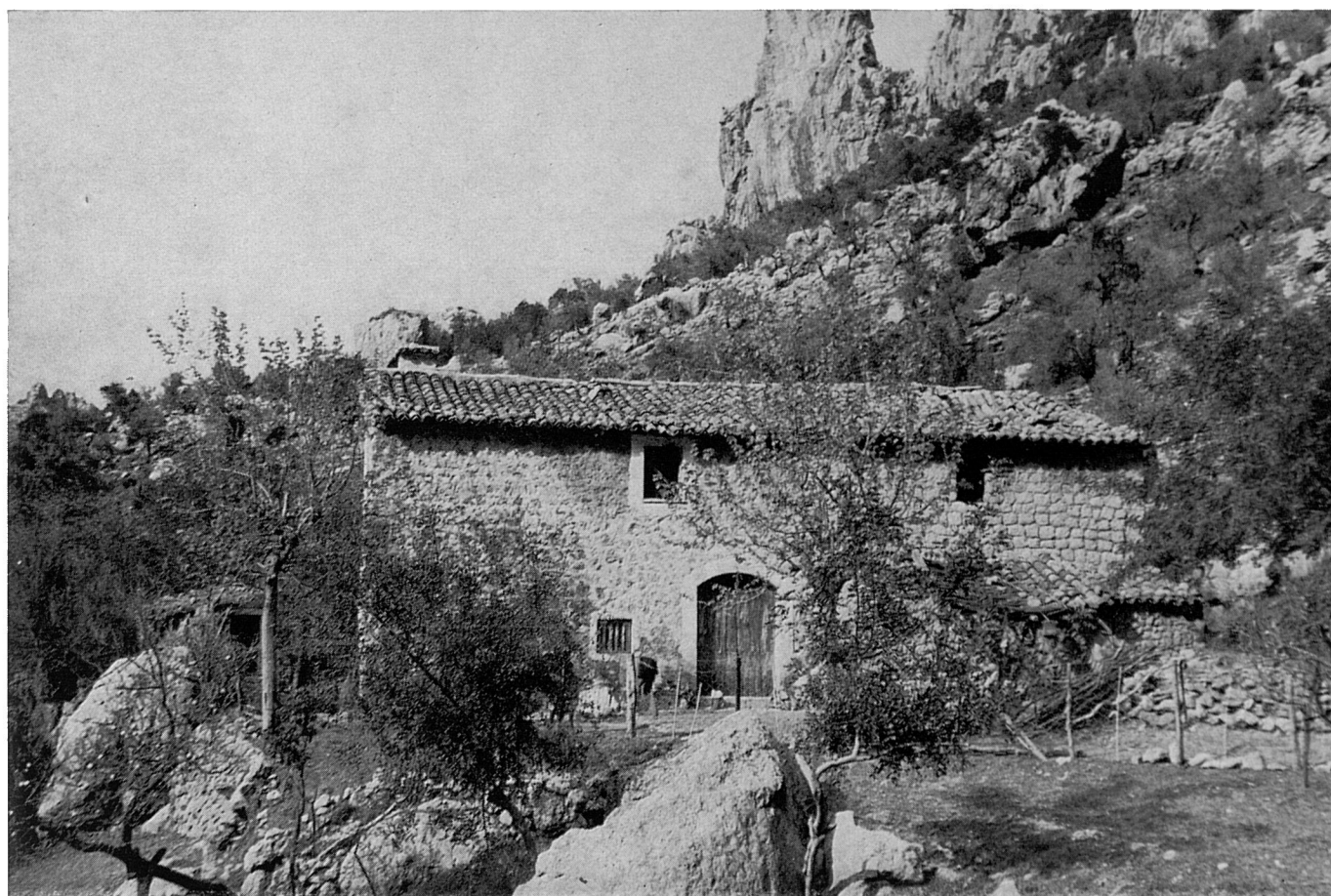

101. De damunt el mur de 17 m. que facilita la sortida de “la bretxa” es veuen enfront i al lluny, a l'altra part del barranc, les cases de la Calobra, que donen nom a la cala. Presa amb teleobjectiu oferim des d'allà el seu rústic aspecte, en aquell racó de tranquil·la pau.

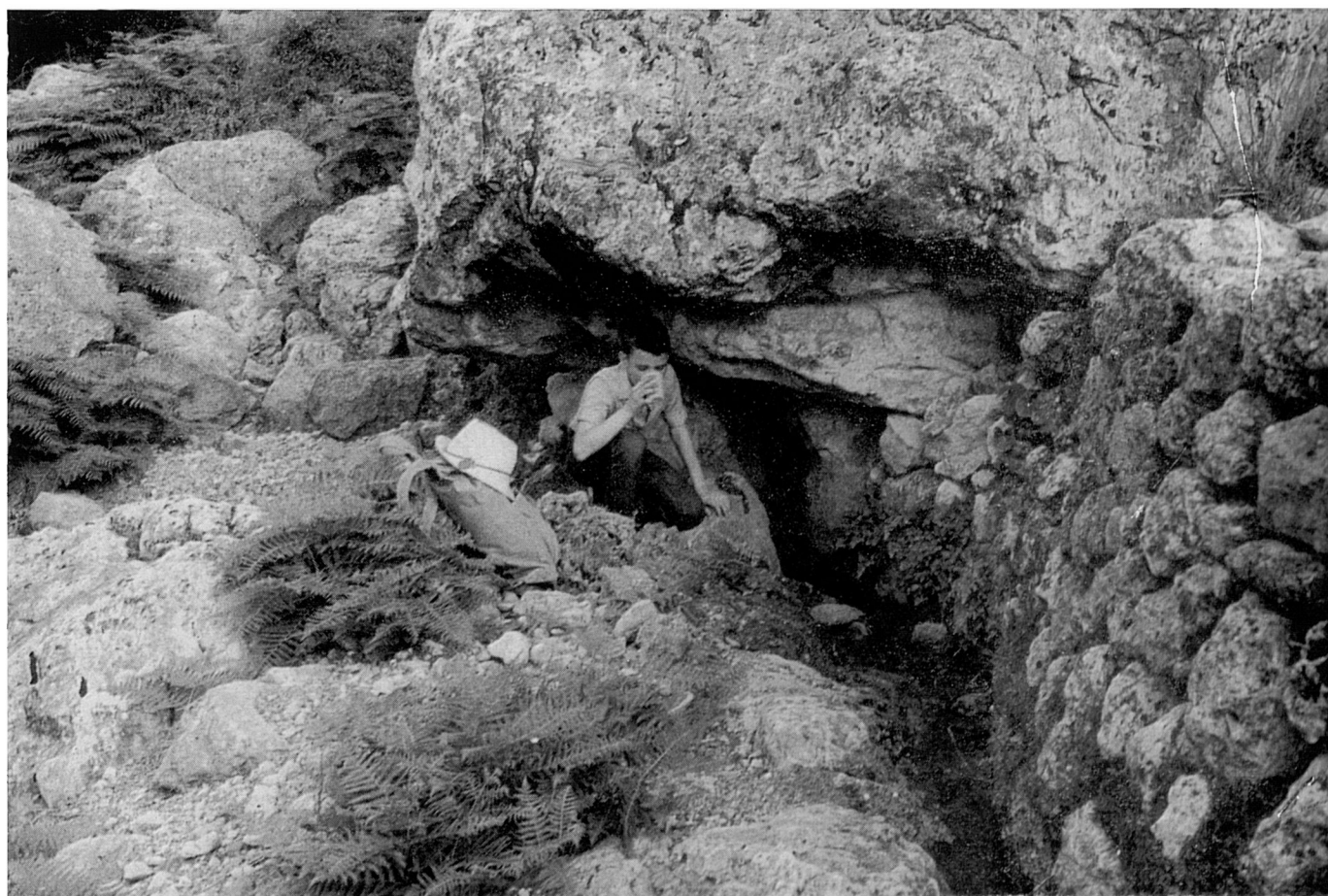

102. Es Racó, idíl·lica possessió veïnada de la Calobra, ocupa el barranc del seu nom, limitat per alts cingles rocallosos. En aquesta foto es veu a dalt el mur de la carretera a la sortida de la bretxa junt al Penyal Bernat i, a baix, a l'esquerra, entre ell i Sa Mola de ses Estepes, es veu sobresortir la part alta del Morro de sa Vaca.

103. La casa de Es Racó és una mostra d'edificació rural de possessió de muntanya. La seva vetusta arquitectura, encara que retocada posteriorment, presenta en algunes parts senyals de ruïna. La seva situació —ara privilegiada— fa suposar que ben aviat casa i terra s'han de convertir en l'enveigable casa i jardí d'algun potentat enamorat de Mallorca.

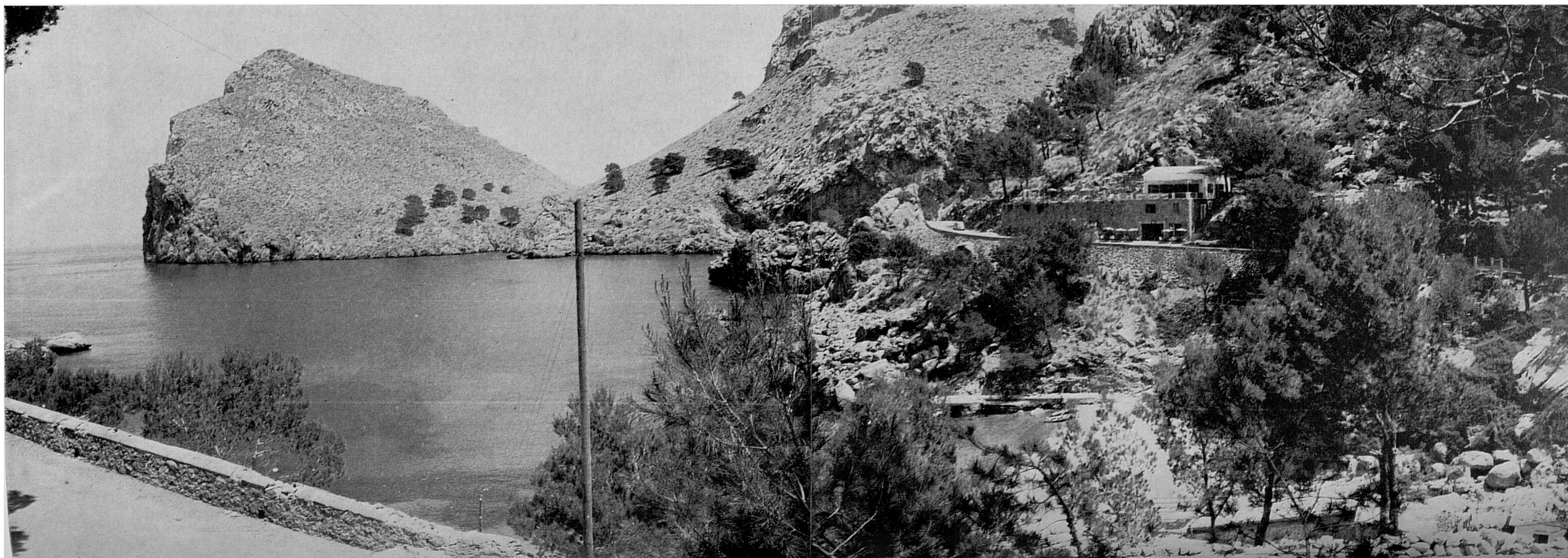
104. Molt a prop de la carretera una fontanella, nascuda sota una penya, anima amb la seva aigua fresca i clara l'hortet de Es Racó...

105. ...des de on la carretera està a punt d'arribar a la Calobra; ja se comencen a veure les aigües al peu del Morro de sa Vaca...

106. ...i, efectivament, uns instants després arriba al final de la baixada, entrant en la lluminosa i, fins fa pocs anys, salvatge i solitària cala. A baix, allà mateix, la menuda i recollida platja, amb el seu escar; enfront, la continuació de la carretera fins als túnels d'accés a la desembocadura del Torrent de Pareis; al fons, tancant l'horitzó marí, la familiar silueta del Morro de sa Vaca.

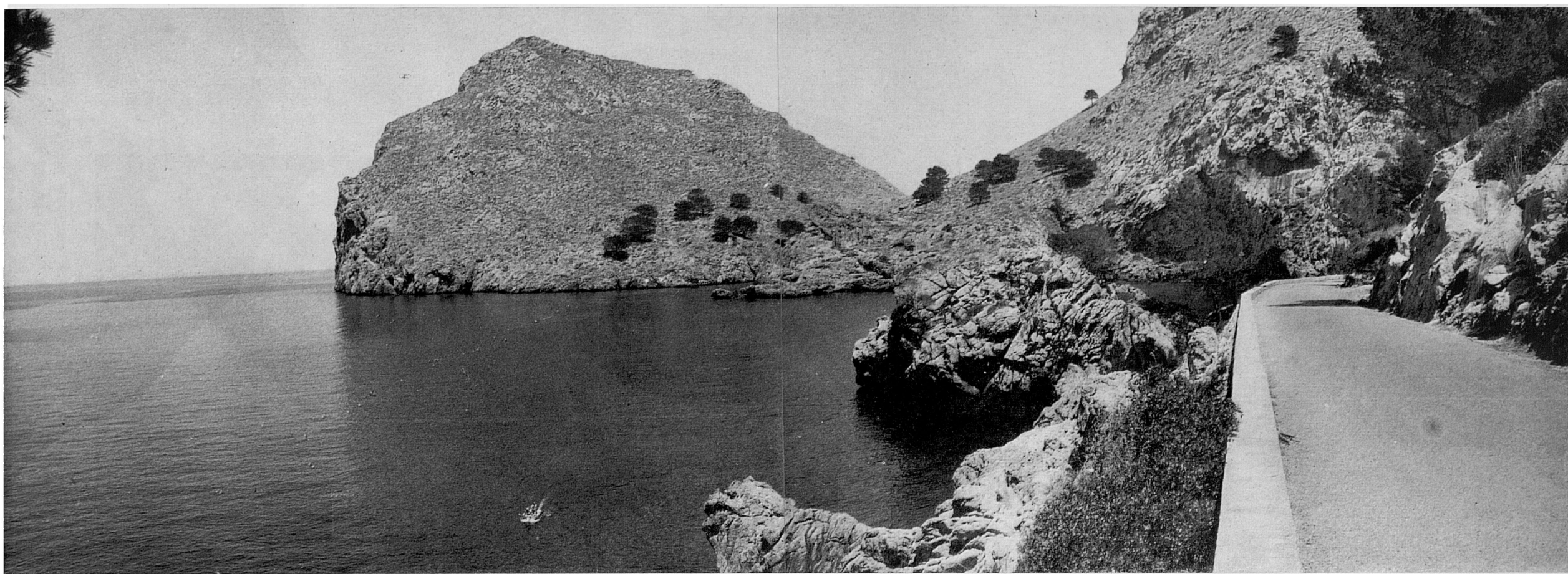

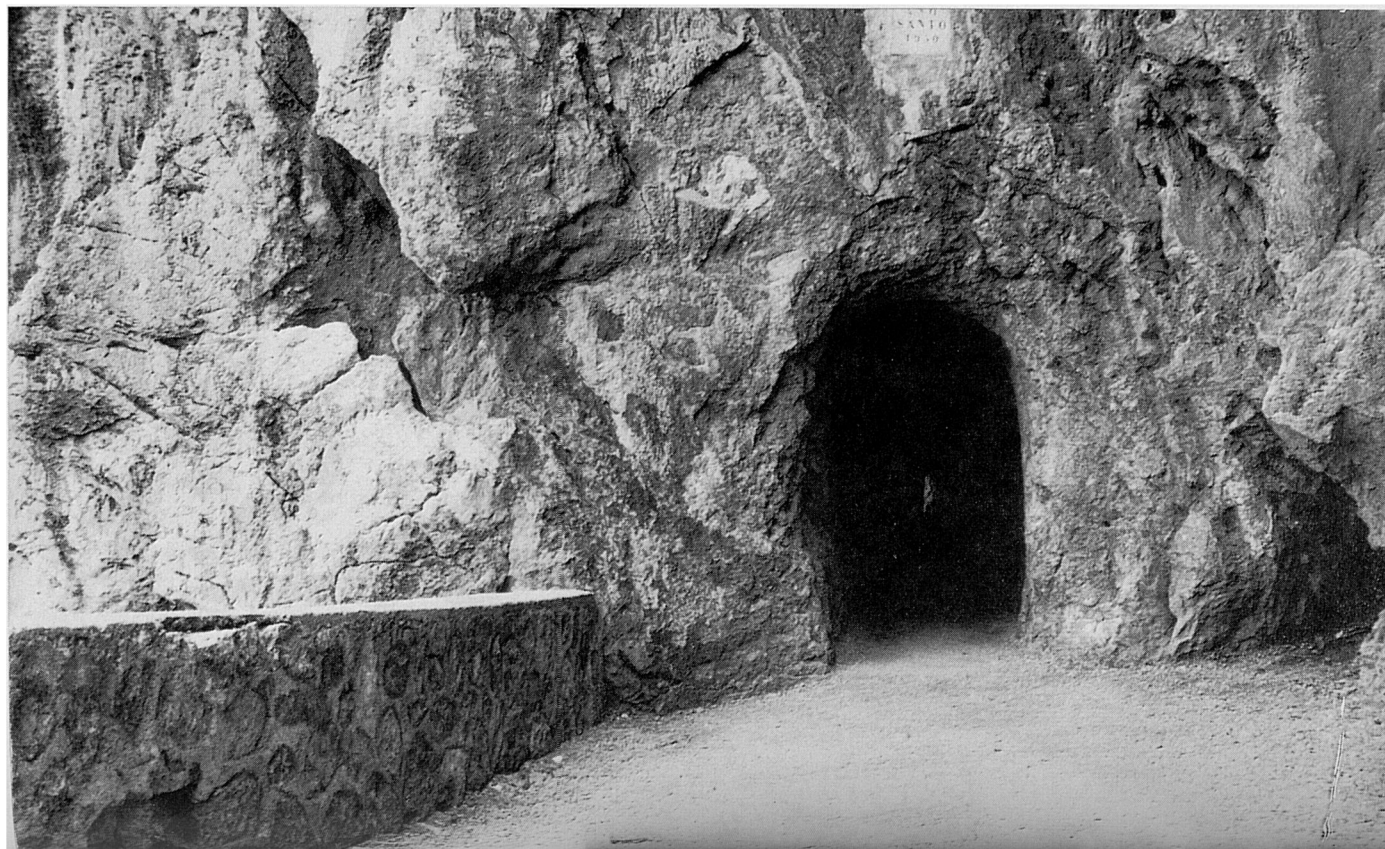
107-108. En aquestes fotografies s'ofereix la vista de la platja de la Calobra. La primera està presa roques endins, des del coster per on arriba la carretera, i mostra les incipients instal·lacions hos-

taleres i demás edificacions al peu dels escarpats penya-segats que sostenen la vella torre de senyals en ruïnes. La segona està presa des de la part d'enfront.

109. La carretera circueix la platja i segueix per l'espadaçada vorera del mar cap a la desembocadura del Torrent de Pareis, fins a morir en una placeta des d'on un curt camí guanyat a la roca...

110. ...mena davant la boca d'un primer túnel obert en l'alt muradal...

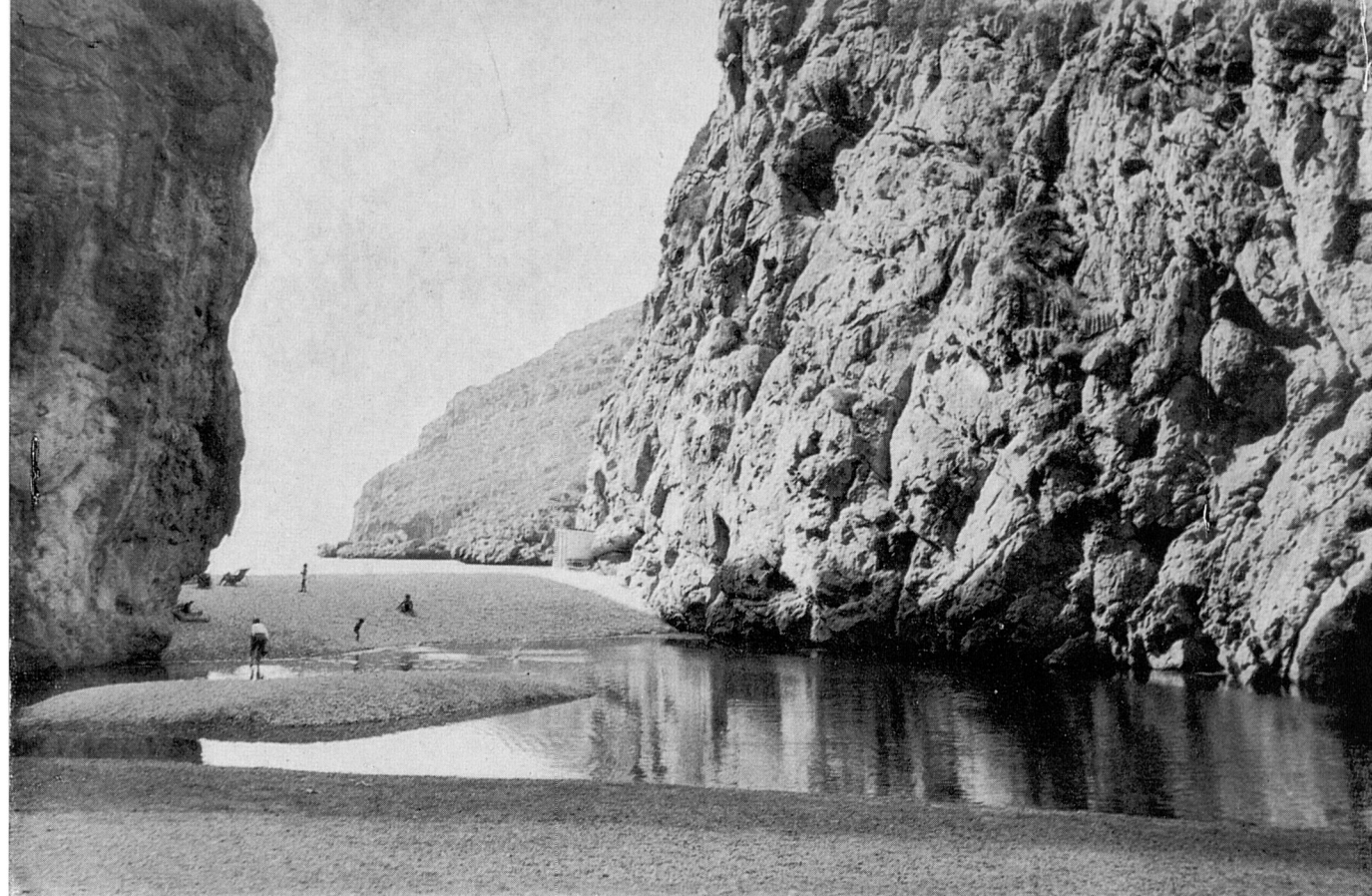
111-112. ...a la sortida del qual torna quedar al descobert, a la vista de la platja per on el torrent desemboca en el mar. Un nou tros de túnel, foradat en el formidable muradal, permet d'arribar fins a la mateixa platja. Abans de la construcció d'aquests túnels,

la desembocadura del Torrent de Pareis era mala d'atènyer des de la Calobra.

A la platxa s'hi pot baixar o bé directament per una escaleta tallada en la roca...

113-114. ...o bé, seguint un darrer tros de túnel, sortir al final mateix del torrent, darrera la platja de la desembocadura. En la segona fotografia, a la paret de l'esquerra, es veu l'escala de baixada a la platja.

Al deixar-nos aquí amb comoditat, seguretat i rapidesa, la carretera a la Calobra ha complida la seva finalitat i ha acabat el seu meravellós recorregut.

La bretxa del Salt de la Bella Dona (fotos 13-19) es bada en un roquissar en precipici que, damunt al barranc del torrent de Coma Freda, forma el penyal aragones que baixa dels cims del Puig Caragoler del Guix. El vell camí de ferradura que pujava de Caimari a Lluç, passat el Barracar, salvava allà un difícil pas mitjançant pendents escalonades sobre la timbera. L'indret, compromès i perillós, per on més d'un cop s'estimbaren bèsties i somades, era conegut amb el nom de Pas des Grau o Grau des Ruc, i està tallat per la bretxa actual.

Conta la llegenda que, al temps que la memòria ha oblidat, un home gelós de la seva virtuosa i bella muller per imaginàries infidelitats amoroses, al passar per allà, tot fent camí cap a Lluç, resolgué desfer-se d'ella i venjar així el seu honor. Cegat per la gelosia, en esser al punt més compromès del pas, donà una empenta a la dona, estimbant-la per l'horripilant precipici. Seguí el seu camí sens aturar-se i, arribat a Lluç, es trobà la seva dona sana i salva de genolls davant la venerada imatge de la Verge, de la qual era molt devota.

El lloc fou conegut des d'aleshores amb el nom de *Salt de la Bella Dona*. Desapareguda després part del vell camí i el mateix Pas del Grau, al esser tallat per la carretera i la bretxa oberta en el penya-segat, l'indret segueix conservant amb aquell nom el record del prodigiós salt de la bella dona.

L'altre punt de la carretera idealitzat per la llegenda és l'anomenat *Era d'Escorca*, en el conradís de la possessió d'aquest nom que, erigit en bona part de roquissars i alzinars, s'escalona en rost per la vessant nord del Puig d'en Galileu fins a tocar el llit del torrent de Lluç prop de l'Entreforc.

Dins una tanca de terra en pendís i grisos penyalars hi havia una era a on, des de molt antic, els pagesos batien cada any les messes. Conta la llegenda que, perdut en la profunditat del temps, un dia de festa colenda, l'era bullia animada pel truí dels camperols que, a sortida de sol, preparaven la batuda, quan pel solitari camí de Lluç sentiren la campaneta del combregar que anava a un agonitzant del veïnatge.

A l'arribar vora l'era, els batadors començaren a fer befa de la curta acompanyada. El sacerdot que duia Nostr'Amo s'aturà, i ells encara augmentaren les seves burles. En aquell instant s'obrí la terra, i una infernal i horripilant escletxa engolí l'era amb les bèsties i els irreverents camperols.

Alta nit —afegeix la llegenda— s'ouen en aquelles profunditats, amb el siular del vent entre les roques i el brancam de les alzines, els crits dels irreverents batadors, precipitats a l'abisme d'una condemna eterna.

Costa i Llobera poetitzà aquesta llegenda en *L'Era d'Escorca. Tradició de les muntanyes de Lluç*, composició de la qual són aquesta primera i darrera estrofa:

Escolta, oh caminant,
qui passes endavant
de l'alzinar gegant
per l'espessura;
la veu de l'avior
del bosc amb la remor
te conta un fet d'horror
que encara dura.

Algú diu que ha sentit,
passant en l'alta nit,
pujar aquí seguit
remors estranyes:
cançons com infernals,
trot fondo d'animals
i esquelles, dels penyals
a les entranyes.

La carretera a la Calobra en la seva secció pròpia es una meravellosa realització feta amb molts pocs mitjans econòmics i tècnics, però duita a terme a cops de joventut, entusiasme i amor a la terra, que no reportà al seu autor i realitzador don Antoni Parietti cap benefici econòmic, i sí molts de treballs, desvetllaments i... satisfaccions!

Per alguns estudiants actuals d'Enginyeria de Camins sabem que en alguna ocasió s'és esmentada a l'Escola aquesta carretera com exemple de difícil traçat i atrevida i perfecta solució tècnica. És a dir, com una peça antològica.

Aquesta obra fou una de les primeres amb què s'encarà el Sr. Parietti a penes acabada la carrera i ha estat sens dubte la més difícil. Hem parlat amb ell i es complau i s'alegra de recordar els detalls i anècdotes del que ell anomena la seva "obra de joventut", les dificultats econòmiques, que calgué vèncer fins a veure acabada l'empresa; les enormes dificultats tècniques, ja que el terreny trencat i accidentat l'obligava sovint al replanteig "in situ" de cada metre de carretera, com, per exemple, en

la graciosa solució del "Nus de la corbata" que trobà repentinament darrera les cavilacions d'una nit en vetlla i el dugué, a punta d'alba, a comprovar sobre el terreny la viabilitat de la repentina inspiració; la pobresa —quasi prehistòrica— de mitjans i utilitatge per realitzar tan titànica tasca; les dificultats per concertar parers i coordinar pretensions dels veïns interessats, tan dispersos com la de qui no volia la carretera per dins les seves partions, i de qui pretenia que es tiràs pel mig d'un hortet per tal de fastidiar a un amig poc agradable.

Ja el traçat —ens ha dit— fou molt laboriós, car no es podia fer sobre els plans sinó damunt el mateix terreny, anant replantejant a la vista dels accidents, haguent d'anar cada dia als talls per solucionar sobre la marxa les dificultats o variar un detall de conveniència en defensa de la moribunda economia, o per obviar treballs majors, desproporcionats als primitius mitjans disponibles.

Malgrat la multitud de roques enormes que calgué dinamitar; de les tonelades de dinamita empleades; dels milers i milers de metres cúbics de pedra que calgué remoure, transportar i retirar; dels buits que calgué terraplenar i dels difícils passos que calgué salvar, no es va registrar en les obres cap desgràcia.

Entre els punts de major dificultat tècnica recorda el de l'esgarriós mur de sortida de "la bretxa" (fotos 94-95) al sortir la carretera, passat el mirador sobre la Calobra, a l'hemicicle espadat de Es Racó, poc abans de la fantàstica agulla del Penyal Bernat, que sembla amenaçat d'una imminent caiguda. El paratge és molt difícil, ple d'escletxes i d'enormes roques dislocades de les verticals parets, penjades sobre un llarg i pronunciat pendís que baixa desfent-se en ruïna fins al fons de la barrancada. Aquest mur de sortida té 17 m. d'alt, i la fenedura i replè de la bretxa una profunditat igual a l'altura del roquissar que queda a la vista.

Era l'any 1932. Dues vegades s'havien hagut d'aturar abans les obres per manca de recursos i de bell nou, per tercera volta, allà mateix, a "la bretxa" s'hagueren d'aturar durant un any fins a aconseguir ajuda en diner de l'Ajuntament d'Escorca, ja que els jorns de prestació personal no feien al cas. La situació era sumament perillosa, perquè qualsevol desprendiment de roques, molt possible, arruïnaria el mur en construcció. Les circumstàncies eren tan crítiques i la solució tan complicada i, en tot cas, problemàtica i llunyana, que tothom opinava que el camí no passaria d'allà i mai no arribaria a la Calobra. En tal conjuntura no flaquejà la fe de l'enginyer projectista. Contagiats de l'entusiasme del Sr. Parietti el contractista, don Bernat Lluç, de Selva, i un grup dels seus obrers, continuaren treballant durant dos mesos sense cobrar jornal ni cap retribució, i sols amb l'esperança de la problemàtica i futura solució creditícia pujaren el mur fins a una cota que eliminàs el perill.

Mentrestant el Sr. Parietti, sense cedir en l'empresa d'arribar a la Calobra, seguí fent tota mena de gestions entre les persones que poguessin facilitar la solució de l'estancat problema. Fou en aquella ocasió que dugué a visitar les obres a l'aleshores Capità General de Balears don Francesc Franco Bahamonde, que hi anà acompanyat de la seva senyora i del seu ajudant don Francesc Vidal Sureda.

Solucionades finalment les dificultats i aplegats els recursos econòmics, les obres reprengueren i la carretera arribà a la Calobra en 1935.

OFRENA

Nosaltres que hem recorregut diverses voltes a peu la carretera que ara descrivim, hem pogut constatar pas a pas l'esforç de qui, amb la seva joventut, entusiasme, tenacitat i amor a la terra va fer possible aquesta via, obrint-nos a tots la fàcil possibilitat de disfrutar d'uns paratges inefables. A don Antoni Parietti dedicam, agraïts, aquesta entrega de RUTES AMAGDES DE MALLORCA, lamentant només de no estar, amb la nostra descripció, a l'altura de "la seva carretera".

PROPOSAM

que, en atenció als mèrits contrets per l'autor amb una obra tan meravellosa, a la petita plataforma d'una roca que hi ha vora el "Nus de la Corbata", gairebé a nivell de la carretera, enmig d'aquell paisatge solenne de solitària i salvatge grandesa, un monòlit elegit entre els penyals dels voltants, sens més talla que l'erosió de segles i temperis, commemori: CARRETERA A LA CALOBRA, CONSTRUÏDA PER L'ENGINYER ANTONI PARIETTI, 1928-1935.

Fotografies i text: Jesús García Pastor

Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.

Traducció del castellà: Joan Pons i Marquès.

Imprès per Miquel Ferrer Sureda.

Cuché superior fabricat per Sarrió C. A. P.

Número Registre P. M. 36 - 1965

Depòsit Legal P. M. 1667 - 1965

Es propietat de l'autor

Prohibida la reproducció

RUTES PUBLICADES

- 1.—Pollença - Castell del Rei. (Edició en mallorquí exhaurida)
- 2.—Port de Sóller - Bàltx d'Amunt - Sóller (Pel Pas de S'Heura)
- 3.—Lluc pel camí vell de Selva.
- 4.—Valldemossa - Sa Gubia. (Per Pastoritx i Muntanya).
- 5.—Lluc-Torrent dels Boverons-Lluc. (Pel Pas de Sa Mata).
- 6.—Mortitx - Cova de Ses Bruixes - Mortitx.
7. La Carretera a la Calobra. (Per Selva i Caimari).

RUTES EN PREPARACIÓ

Sóller - L'Ofre (Pel Barranc de Biniaraix).
Escorca - Entreforc - Sa Fosca - Torrent de Pareis.
Cosconar - Morro de sa Vaca - Cosconar.
Mossa - Volta del Puig Roig - Mossa
Mosset - Volta del Puig Caragoler - Mosset.
Establiments - Pouet de Sobremunt - Establiments.
Santa Maria del Camí - Torrent de Cova Negra - Avenc de Son
Pou - Santa Maria del Camí.
Sant Jordi - Puig de Galdent - Sant Jordi. (Per la Vall de Punxuat).
Pollença - Puig des, Ca - Pollença. (Per Es Pujol i Fartàritx).

Número extraordinari
Estiu de 1965

Preu de venda:

120 pts.